

Vanhemmuuden tukemisen toteutuminen päiväkoti Pääskynpesässä

Heidi Riihelä

Opinnäytetyö, kevät 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Diak Etelä Järvenpää

Sosiaali-alankoulutusohjelma, sosionomi
(Amk)

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön

suuntautumisvaihtoehto

+lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Riihelä, Heidi. Vanhemmuuden tukemisen toteutuminen päiväkotit Pääskynpesässä. Järvenpää, kevät 2012. 61 s., 2 liitettä.

Diakonia- ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma, kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto sekä lastentarhanopettajan kelpoisuus. Tutkinto: Sosionomi (AMK)- kirkon nuorisotyönohjaaja- lastentarhanopettaja.

Tämän opinnäytetyön tavoite oli selvittää, millaista tukea päiväkotit Pääskynpesän lasten vanhemmat kokevat saavansa vanhemmuuteen päivähoitotyöntekijöiltä ja millaista tukea he mahdollisesti tarvitsisivat enemmän.

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineiston keruu menetelmänä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua, joka mahdollistaa haastateltavien omien kokemusten esiin tuomisen.

Opinnäytetyössä käytettiin kahta aineistoa. Ensimmäinen aineisto kerättiin työelämänkehittämishankkeessa keväällä 2010. Se koostuu kuudesta päiväkotit Pääskynpesän työntekijälle tehdystä haastattelusta. Haastatteluaineisto rakentuu työntekijöiden ajatuksista siitä, millaista tukea he kykenevät tarjoamaan vanhemmuuteen ja millaista tukea vanhemmat heidän mielestään tarvitsisivat tänä päivänä enemmän. Toinen opinnäytetyössäni käytetty aineisto kerättiin kevään 2011 aikana. Aineiston keruu toteutettiin haastattelemalla kuutta päiväkodin lapsen vanhempaa vanhemmuuden tukemisesta päivähoitossa. Näiden kahden aineiston tutkimustuloksia vertailemalla saatiin käsitys siitä, miten vanhemmuuden tukeminen kokonaisuudessaan toteutuu tutkimuspäiväkodissa.

Saadut tutkimustulokset osoittavat, että vanhemmuuden tukeminen toteutuu hyvin päiväkotit Pääskynpesässä. Vanhemmat kokivat saavansa monentasoista tukea vanhemmuuteen esimerkiksi keskusteluapua, ohjausta ja neuvontaa sekä palveluohjausta. Vanhemmat saavat siis sellaista tukea, mitä työntekijät kokevat myös antavansa. Tutkimustuloksista ilmeni myös, että vanhemmuuden tukemisessa on paikoin kehittämisen varaa.

Asiasanat: Kvalitatiivinen tutkimus, vanhemmuus, vanhemmuuden tukeminen, päivähoito, varhaiskasvatus ja päivähoiton uskontokasvatus.

ABSTRACT

Riihelä, Heidi. Supporting parenthood in the Pääskynpesä day care centre. Järvenpää, spring 2012. 61 p., 2 appendices.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the thesis was to research what kind of support the parents of the children in the Pääskynpesä day care centre feel to be given to parenthood by the day care employees and what kind of support they possibly will need more.

The thesis is qualitative. The material was collected by using the semi-structured method of interviewing that enables to express the interviewees' own experiences.

In the thesis two different materials were used. The first material was collected in the project of work development in spring 2010. It consists of six interviews carried out with the employees of the Pääskynpesä day care centre. The material of the interviews was based on the reflections of the employees about what kind of support they were able to offer to parenthood and what kind of support the parents would need more in these days. The second material in the thesis was collected during the spring 2011. The collection of the material was carried out by interviewing six parents of the children in the Pääskynpesä day care centre in regard to supporting of parenthood in the day care. The understanding of how supporting of parenthood was fulfilled in the research day care centre was acquired by comparing these two research results.

The research results indicate that supporting of parenthood in the Pääskynpesä day care centre was well fulfilled. The parents felt that they got many kinds of support to parenthood for example conversation help, guiding, consultation and service guiding. Consequently, the parents get the kind of support that the employees feel they are giving. However, the research results also indicate that there are still some development issues in supporting parenthood.

Key words: Qualitative research, parenthood, supporting of parenthood, day care, early education and religious education.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Tutkimusympäristö	8
2.2 Suomen vapaakirkko	8
2.3 Työelämän kehittämishanke	10
2.4 Tutkimuksen kulku	11
2.5 Puolistrukturoitu haastattelu	13
3 VANHEMMUUS	15
3.1 Perherakenteiden muutos ja kasvatustyyli	15
3.2 Morenon rooliteoria	18
4 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	21
4.1 perusteet vanhemmuuden tukemiselle	21
4.2 Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma	22
4.3 Vanhemmuuteen ohjaaminen	23
5 KASVATUSKUMPPANUUS	26
5.1 Kasvatuskumppanuuden juuret	26
5.2 Keskeiset periaatteet	26
5.3 Erilaiset vanhemmat	28
5.4 Tutustumiskäynti	29
6 VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄHOIDON USKONTOKASVATUS	30
6.1 Varhaiskasvatus ja uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio	30
6.2 Kokonaisvaltainen kasvatus ja ihmiskäsitys uskontokasvatuksessa	32
6.3 Uskontokasvatuksen toteuttaminen varhaiskasvatussympäristössä	35
6.4 Uskontokasvatus päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa	37
7 TUTKIMUSTULOKSET	38
7.1 Tutkimuskysymykset	38
7.2 Varhaiskasvatussympäristöön liittyvät tutkimustulokset	38
7.3 Päivittäiseen kohtaamiseen liittyvät tutkimustulokset	41
7.4 Kasvatuskumppanuuteen liittyvät tutkimustulokset	44
8 TUTKIMUSTULOSTEN VERTAAMINEN AIELMÄÄN AINEISTOON	48
9 AINEISTON TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	52

10 KOKOAVA POHDINTA.....	54
LÄHTEET.....	57
LIITTEET	60

Liite 1: kirje vanhemmille

Liite 2: Teemahaastattelu kysymykset

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on tutkimus vanhemmuuden tukemisen keinoista Päiväkoti Pääskynpesässä, joka on Lahden kristillinen päiväkoti. Työni on jatkoa työelämänkehittämishankkeelle, jonka toteutin aiemmin samassa päiväkodissa. Siinä tarkastelin vanhemmuuden tukemista Päiväkoti Pääskynpesän työntekijöiden kanssa heidän kokemustensa ja näkemystensä pohjalta. Päiväkoti Pääskynpesän työntekijät arvioivat tuolloin, millaista tukea he pystyvät vanhemmille tarjoamaan päiväkodissa. Tavoitteeni tässä tutkimuksessa on vastaavasti selvittää, millaista tukea vanhemmat kokevat saavansa päivähoidon työntekijöiltä ja millaista tukea he mahdollisesti tarvitsisivat tai haluaisivat saada enemmän. Tarkoitukseni on selvittää kokonaiskuva siitä, miten vanhemmuuden tukeminen toteutuu tutkimuspäiväkodissa vertailemalla kehittämishankkeessa saatuja tuloksia nyt keräämääni aineistoon. Valmiin työn tarkoitus on toimia työn kehittämisen välineenä päiväkodissa.

Valitsin vanhemmuuden tukemisen työni aiheeksi, koska se on mielestäni tärkeä ja ajankohtainen aihe. Nykyisin puhutaan paljon siitä, että vanhemmat eivät kykene toimimaan lasten tarpeiden mukaan ja luomaan lapsille turvallisia rajoja. Lisäksi vanhempien oma jaksaminen huolestuttaa monia ammattilaisia (Keskinen & Virjonen 2004, 8). Halusin selvittää, millaista tukea vanhempien on mahdollista saada nimenomaan päivähoitoympäristössä. Päiväkoti oli luonnollinen valinta kehittämishankkeen ja opinnäytetyön tutkimuskohteeksi muun muassa siksi, että näen itseni tulevaisuudessa tekemässä työtä lasten ja heidän vanhempiensa kanssa kyseisessä ympäristössä. Tavoitteeni oli syventää omaa ammatillista osaamistani perehtymällä vanhemmuuteen ja sen tukemiseen osana varhaiskasvatusta. Lisäksi valintaani tuki se, että päivähoito tavoittaa suurimman osan alle kouluikäisten lasten perheistä (Keskinen & Virjonen 2004, 8). Tämä luo päivähoidolle suuren mahdollisuuden toimia lasten ja heidän perheidensä apuna ja tukena tarvittaessa.

Tuon aluksi esille taustatietoa päiväkodista ja työelämänkehittämishankkeesta. Tämän jälkeen perehdyn vanhemmuuteen ja siihen, miksi vanhemmuutta tulisi tukea päivähoidossa. Vanhemmuuden tukeminen pohjautuu aina vanhemmuuteen, joten pohjaan työni sen tarkasteluun. Haluan myös lyhyesti tuoda esille, miksi vanhemmuuden tukeminen on tärkeää. Toinen kantava teema on kasvatuskumppanuus, joka luo päivähoidossa pohjan vanhemmuuden tukemiselle. Kerron myös hieman vanhemmuuteen ohjaamisesta, joka voi olla yksi mahdollisuus tukea perheitä. Tutkimukseni esittelee myös päivähoidon uskontokasvatusta ja sitä, miten päiväkodin kristillinen arvopohja heijastuu vanhemmuuden tukemiseen. Lisäksi viitekehykseni rakentuu laeista, joissa määritellään vanhemmuuden tukemista päivähoidossa, päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmasta sekä aiemmista aiheeseen liittyvistä tutkimuksista.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tutkimusympäristö

Tutkimukseni vanhemmuuden tukemisesta toteutettiin päiväkotia Pääskynpesässä Lahden kristillisessä päiväkodissa. Päiväkoti toimii Lahden vapaakirkon yhteydessä ja näin ollen vapaakirkko toimii päiväkodin taustayhteisönä. Aineistonkeruun aikana päiväkodissa oli paikkoja noin 50 lapselle ja työntekijöitä oli noin 20. Aineistonkeruun jälkeen päiväkodin ostopalvelusopimus Lahden kaupungin kanssa päättyi ja tällä hetkellä päiväkotia toimii yksityisenä päiväkotina.

Mielestäni päiväkodissa vallitsi avoin ja kuunteleva ilmapiiri, jota päiväkodin johtaja myös viestitti olemuksellaan. Työntekijöillä vaikutti olevan yhteinen kasvatustähtämys, jota sovellettiin jokaisen persoonan ja lapsen kehitystason mukaan. Päiväkodilla oli hoidossa myös erityislapsia. Lapset vaikuttivat olevan varsin rauhallisia ja uteliaita. Kristillisuus oli havaittavissa päiväkodin arjessa joka päivä esimerkiksi ruokarukousten ja aamuhetkien muodossa. Työntekijät tuntuivat sisäistäneen päiväkodin kristillisen luonteen työssään. Pääsin myös seuraamaan työntekijöiden ja vanhempien kohtaamisia, kun lapsia tuotiin ja haettiin päiväkodista.

2.2 Suomen vapaakirkko

Suomen vapaakirkon toiminta pohjautuu pitkälti 1800-luvun angloamerikkalaisiin herätys- ja pyhitysliikkeisiin. Näissä liikkeissä korostettiin ihmisen henkilökohtaista uskonratkaisua sekä uskovien seurakuntaa. Merkittäviä vaikutteita vapaakirkollisuuteen sai myös evankelikaalisesta liikkeestä, jonka tavoitteena oli uskosta vanhurskauttamisen opin uudelleen elvyttäminen. Kantaviksi teemoiksi kiteytyivät usko Raamattuun suurimpana auktoriteettina, oman henkilökohtaisen uskonratkaisun ja sen seurauksena tulevan elämän muutoksen korostaminen sekä evankelioinnin merkityksellisyys. (Ketola & Virtanen 2008, 110.)

Vapaakirkollisuuden alussa, allianssipohjaisen liikkeen tavoitteena oli luterilaisen kirkon uudistaminen sisältäpäin. Allianssiyritykset eivät kuitenkaan toteutuneet vaan luterilaisessa kirkossa vapaakirkollisuuteen suhtauduttiin epäillen ja toisinaan peräti vihamielisesti. Vapaakirkollinen toiminta laillistui vuonna 1923, kun suomenkieliset liikkeen jäsenet järjestäytyivät Suomen Vapaakirkoksi. Välit luterilaiseen kirkkoon ja helluntaiherätykseen olivat kuitenkin pitkään hyvin kireät. Muutos parempaan suuntaan alkoi kun Vapaakirkko vuosien 1983–1984 aikana kävi oppikeskustelut luterilaisen kirkon kanssa ja vuonna 1992 kolmikantakeskustelut sekä luterilaisen että helluntaiherätyksen kanssa. Näiden keskustelujen kautta kirkkokunnat ovat pystyneet lähentymään ja luomaan lähempää yhteistyötä. Esimerkkinä tästä on Suomen Vapaakirkon liittyminen Suomen Ekumeenisen neuvoston jäseneksi. (Ketola & Virtanen 2008, 111- 112.)

Suomen Vapaakirkon oppi perustuu hyvin voimakkaasti Raamattuun ja lisäksi Apostoliseen uskontunnustukseen. Kirkolla on myös oma uskontunnustus, jonka kirkko joutui laatimaan voidakseen rekisteröityä omaksi uskonnolliseksi yhdyskunnaksi. Lyhyt ja väljästi muotoiltu tunnustus on vapaakirkon tapa osoittaa edustavansa evankelista uskoa yksinkertaisessa muodossa. (Ketola & Virtanen 2008, 112- 113.) Vapaakirkon uskonnonvapauslain vaatima tunnustus lähtee siitä, että kristityt Raamatun pohjalta ja apostolisen uskontunnustuksen kanssa tahtovat elää ja toimia oman kristillisen uskonelämän säilyttämiseksi. Raamattu kokonaisuudessaan luo pohjan kaikelle seurakunnan toiminnalle. Seurakuntayhteyden perustana on sydämen usko Jeesukseen ja ihmisten edessä tämän uskon tunnustaminen. Seurakuntien tehtävänä on toteuttaa Raamattuun perustuvaa seurakuntaelämää ja toimia kristillisen vakaumuksen mukaisesti. (Suomen Vapaakirkko, Tunnustus i.a.)

Vapaakirkon jäseneksi otetaan 15 vuotta täyttäneitä uudestisyntyneitä kristittyjä, jotka haluavat elää Vapaakirkon periaatteiden mukaan. Muiden protestanttien tapaan vapaakirkossa toteutetaan kahta sakramenttia, kastetta ja ehtoollista. Vapaakirkko toteuttaa uskovien kastetta, joka tapahtuu veteen upottamalla. Kasteen saa, kun tunnustaa oman uskonsa julkisesti. Kasteen saanut henkilö otetaan seurakunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Ilman uskoa ei kasteella nähdä olevan merkitystä eli kaste itsessään ei pelasta ihmistä. Ehtoollinen ymmärre-

tään Vapaakirkossa yhteysateriana Kristuksen ja seurakunnan välillä. Ehtoollista ei kuitenkaan nähdä armon välikappaleeksi, vaan sen vahvistajaksi. Syntien anteeksiantamusta ei myöskään saada ehtoollisen kautta ellei uskova omassa sydämessään ole sitä valmis vastaanottamaan. Vapaakirkossa pidettävään ehtoolliseen ovat kaikki tervetulleita, mikäli ovat uskossa ja näkevät Jeesuksen pelastajanaan. (Ketola & Virtanen 2008, 113.)

Vapaakirkossa pidetään Jumalanpalvelus kerran viikossa, yleensä sunnuntaisin niin kuin luterilaisessa kirkossakin. Jumalan palveluksen kaava poikkeaa kuitenkin luterilaisen Jumalanpalveluksen kaavasta ja on pitkälti samanlainen kuin muissa vapaissa suunnissa. Jumalanpalveluksessa pidetään saarna, jonka toteuttaa joko seurakunnan pastori tai vieraileva puhuja. Saarnan aihetta ei yleensä valita kirkkovuoden mukaan, vaan siihen on laadittu jokin oma järjestelmä. Saarnan lisäksi ylistymusiikki ja todistuspuheenvuorot ovat osa Jumalanpalvelusta. (Ketola & Virtanen 2008, 114.)

Päiväkodin tilat sijaitsevat Lahden Vapaa kirkon yhteydessä, mutta päiväkotitoimii omana yksikkönään ja näin vapaakirkolliset näkemykset eivät heijastu päiväkodin arkeen päiväkodin johtajan mukaan. (henkilökohtainen tiedonanto, Katariina Kalenius 18.4.2011.) Vanhemmille kerrotaan, että vapaakirkko toimii taustayhteisönä, mutta päiväkodilla annetaan yleiskristillistä Evankelis-luterilaiseen uskoon perustuvaa uskontokasvatusta. Varhaiskasvatuksen asiakirjat edellyttävät myös, että päivähoidon uskontokasvatuksen tulee perustua yleiskristillisyydelle.

2.3 Työelämän kehittämishanke

Toteutin työelämän kehittämishankkeen vanhemmuuden tukemisen keinoista samassa Lahden kristillisessä päiväkodissa osana Työ, työyhteisöt ja johtaminen -opintokokonaisuutta. Idea hankkeeseen sekä opinnäytetyöhöni tuli Kuntaliiton Tuke-hankkeen esittelyssä. Hankkeessa kartoitettiin, miten vanhemmuuden tukeminen päivähoidossa toteutuu ja millaisia keinoja päiväkodin työnteki-

jöillä tehtävään on. Tutkimus tehtiin työntekijöiden näkökulmasta ja aineiston keruu suoritettiin puolistrukturoiduilla haastatteluilla.

Tutkimuksen kautta sain hyvän käsityksen siitä, millaista tukea työntekijät pystyvät vanhemmille päivähoitossa tarjoamaan. Vanhemmuuden tukemiseen panostettiin mielestäni päiväkodissa melko paljon ja työntekijät olivat hyvin motivoituneita tekemään yhteistyötä perheiden kanssa. Nimenomaan päiväkodin kristillinen arvopohja koettiin syynä siihen, että vanhemmuuden tukemiseen kiinnitetään huomiota päiväkodissa. Mielenkiintoista oli, että työntekijät toivat paljon esille aiheita, joissa perheet heidän mielestään tänä päivänä tarvitsevat tukea ja mistä heidän kanssaan olisi hyvä keskustella enemmän.

Tämä herätti kiinnostuksen siihen, miten vanhemmat kokevat vanhemmuuden tukemisen päivähoitossa. Välittykö vanhemmuuden tukeminen myös itse vanhemmille? Kokevatko he saavansa sellaista tukea, jota työntekijät päiväkodilla kokevat antavansa? Millaista tukea vanhemmat haluaisivat saada tai tarvitsisivat? Tarvitsevatko he ylipäänsä tukea vanhemmuuteen? Näiden ajatusten pohjalta lähdin suunnittelemaan päiväkodin johtajan kanssa jatkoa tutkimukseen, jossa keskityttäisiin vanhempien näkökulmaan vanhemmuuden tukemisesta. Tarkoitukseni oli saada kattava kuva siitä, kuinka työntekijöiden ja vanhempien ajatukset ja kokemukset kohtaavat ja miten niitä voisi hyödyntää jatkossa työkehittämisen näkökulmasta.

2.4 Tutkimuksen kulku

Kehittämishankkeen jälkeen lähdin suunnittelemaan, miten keräisin tietoa vanhemmilta heidän kokemuksistaan vanhemmuuden tukemisesta päivähoitossa. Ajatukseni oli luoda ensimmäisessä osassa tulleiden tutkimustulosten pohjalta kyselylomake, johon vanhemmat vastaisivat. Päiväkodin ostopalvelusopimuksen irtisanoutuminen Lahden kaupungin kanssa kuitenkin muutti suunnitelmiani. Tilanne oli hankala sekä päiväkodille, joka ei tiennyt toiminnan jatkosta, ja vanhemmille, jotka olivat epävarmoja lastensa tulevasta päivähoitopaikasta. Tästä syystä yhdessä päiväkodin johtajan kanssa sovimme, että aineisto kerätään

haastatteluilla, jolloin kaikkia päiväkodin lasten vanhempia ei rasiteta tutkimuksella.

Aloitin siis ensimmäisessä osassa kerätyn aineiston pohjalta teemahaastattelukysymysten laatimisen vanhemmille. Huomasin kuitenkin pian, että haastattelusta tulisi puolistrukturoitu, sillä haastattelurungosta tuli rajatumpi kuin olin ajatellut. Haastattelurungon valmistuttua laadin vanhemmille kirjeen, jossa kerroin haasteltaville haastattelutilanteesta, tutkimuksesta ja lyhyesti itsestäni. Päiväkodin johtajan kanssa pohdimme, miten haastateltavat valittaisiin ja päädyimme siihen, että työntekijät markkinoivat päiväkodilla asiaa ja tiedustelevat mahdollisia halukkaita. Tavoitteenani oli löytää kuudesta kymmeneen haastateltavaa ja sain kuusi vastaajaa. Päiväkodin johtaja oli aktiivisesti mukana haastateltavien hankkimisessa ja antoi vanhemmille numeroni tai minulle vanhempien yhteystiedot, että voin henkilökohtaisesti vanhempien kanssa sopia haastattelusta. Luonnollisesti päiväkodin haastava tilanne vaikutti varmasti vanhempien kiinnostukseen lähteä mukaan tutkimukseen.

Sain mukaan siis kuusi vanhempaa, joita haastattelin. Nauhoitin heidän haastattelunsa, jotta aineiston käsitteleminen olisi mahdollista. Tarjosin vanhemmille mahdollisuuden valita haastattelupaikan itse. Neljä haastattelusta toteutettiin päiväkodilla ja kaksi vanhempien kotona. Haastatteluiden kesto vaihteli kahdestakymmenestä minuutista yhteen tuntiin. Haastatteluiden jälkeen litteroin nauhoitetut haastattelut, eli kirjoitin nauhoilla olevan puheen tekstiksi. Koin haastatteluiden litteroinnin aikaa vieväksi ja uuvuttavaksi työksi. Huomasin kuitenkin, että aineiston analysointi oli verrattain helppoa litteroinnin jälkeen, koska olin hyvin perehtynyt aiheeseen. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 38 sivua.

Analysoin aineiston teemoittain ja haastattelukysymyksiä apuna käyttäen. Analyysin tarkoituksena oli järjestyksen luominen laajaan aineistoon, jotta aineistosta olisi helpompi etsiä merkityksiä ja tulkita oikein haastateltavien vastauksia (Hirsjärvi; Remes & Sajavaara 2009, 225). Aineiston analyysin ja tulosten kirjaamisen jälkeen ryhdyin tulkitsemaan saatuja tuloksia. Tulkinta on analyysin kautta saatujen tulosten pohdintaa ja niiden selkiyttämistä (Hirsjärvi; Remes & Sajavaara 2009, 229). Tutkimustulosten vertaaminen kehittämishankkeessa

saatuihin tuloksiin oli osa tätä prosessia. Lopulta tein omia johtopäätöksiä saaduista tuloksista.

2.5 Puolistrukturoitu haastattelu

Vanhempien haastattelut toteutettiin puolistrukturoidulla haastattelulla. Puolistrukturoitu runko antoi minulle selkeän kuvan siitä, miten edetä haastatteluissa. Uskon, että puolistrukturoitu runko antoi myös vanhemmille tarvittavan vapauden puhua omista kokemuksistaan ja tarpeistaan liittyen vanhemmuuden tukemiseen. Haastattelurunko auttoi myös siinä, että keskustelu pysyi asiassa.

Haastattelu sopii monenlaisiin tiedonhankintatilanteisiin. Se perustuu dialogiin tutkijan ja haastateltavan välille, mikä mahdollistaa myös asioiden syventämisen ja motiivien etsimisen käyttäytymisen taakse. Non-verbaalinen viestintä tukee vahvasti kommunikaatiota ja selventää tutkittavaa asiaa. Haastattelun valitsin työmenetelmäksi, koska tarvitsen tutkimuksen aineistoksi vanhempien vapaasti ilmaistavia havaintoja ja käsityksiä, joita olisi hankala kysyä lomakkeella. Vanhemmuuden tukemista tutkimuspäiväkodissa ei ole tutkittu ennen kehittämishankettani. Tämä puoltaa myös haastatteluvalintaa. Olen käynyt läpi paljon teoriatieta vanhemmuuden tukemisesta ja tätä kautta haluan myös nähdä vanhemmuuden tukemista laajemmassa kontekstissa haastattelujen pohjalta. (Hirsjärvi&Hurme 2000, 34-35.)

Erilaisia haastattelutapoja on monia eikä vallitse yhdenmukaisuutta siitä, miten niitä kutsutaan, vaan samaa haastattelutapaa saatetaan kutsua tutkijasta riippuen useilla eri nimillä. Erilaisia haastattelutapoja ovat esimerkiksi lomakehaastattelu, teemahaastattelu sekä strukturoimaton haastattelu. Jotkut tutkijat luokittelevat teemahaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun kvalitatiivisiin haastatteluihin (Hirsjärvi&Hurme 2000, 43-44.)

Puolistrukturoitu haastattelu eroaa lomakehaastattelusta niin, että haastateltava saa itse muotoilla vastauksen kysymykseen. Kysymysten järjestystä voidaan vaihdella ja tutkija voi esittää tarkentavia kysymyksiä. Strukturoimattomasta

haastattelusta puolistrukturoitu haastattelu eroaa niin, että tutkijalla on olemassa tietyt aiheeseen liittyvät kysymykset. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset esitetään kaikille, kun taas strukturoimaton haastattelu etenee keskustelunomaisesti. Puolistrukturoidussa haastattelussa usein jokin näkökulma on valmiiksi määrätty. (Hirsjärvi&Hurme 2000, 47.)

Puolistrukturoidun haastattelun tunnuspiirre on se tapa, jolla tutkimusprosessi rakennetaan. Aluksi tutkija hankkii taustatietoa tutkittavasta aiheesta. Tiedon ja syntyvien oletusten pohjalta hän tuottaa haastattelurungon. Tutkija valitsee haastateltaviksi ne henkilöt, jotka ovat kokeneet tutkittavan tilanteen. Sitten tutkija kuuntelee ja tallentaa haastateltavien kokemukset tilanteesta ja tekee lopuksi oletuksiensa ja taustatiedon pohjalta analyysin tutkittavasta tilanteesta. Haastattelutavan pohjana on ajatus siitä, että jokaisen ihmisen kokemuksia voidaan tutkia näin ja jokaisen ihmisen vastaukset ovat yhtä tärkeitä (Hirsjärvi&Hurme 2000, 47-48.) Puolistrukturoidussa haastattelussa käyttämäni kirje vanhemmille on liitteessä yksi ja haastattelukysymykset ovat nähtävissä liitteestä kaksi.

3 VANHEMMUUS

3.1 Perherakenteiden muutos ja kasvatustyyli

Käsittelen seuraavissa luvuissa vanhemmuutta laajemmin, koska vanhemmuus kokonaisuutena on tutkittavan ilmiöni perusta. Vanhemmuus alkaa lapsen syntymästä ja voimistuu vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Se on äitiyttä ja isyyttä, johon sitoudutaan koko elämän ajaksi. Vanhempana oleminen ei kuitenkaan aina ole helppoa tai edes mielekästä. Vanhemmuus on kuitenkin parhaimmillaan kasvamista ja kehittymistä yhdessä, jossa myös vanhemmat oppivat lapsiltaan. Vanhemmuus herättää monesti tunteita, syyllisyyttä ja epäonnistumisen tunteita. Tämä saa vanhemmat miettimään, ovatko he hyviä vanhempia. Hyvään vanhemmuuteen yleensä riittää, että yrittää olla hyvä vanhempi. Tärkeää vanhemmuudessa on omasta jaksamisesta huolehtiminen, että vanhempi jaksaa asettaa rajoja lapselle ja olla johdonmukainen kasvatuksessaan. Yhteiskunnan asettamat vaatimukset työelämälle ja arjen kiireisyys on kuitenkin vähentänyt vanhempien ja lasten yhteistä aikaa. Voidaankin sanoa, että hyvää vanhemmuutta on olla läsnä lapsen elämässä ja nauttia niistä yhteisistä hetkistä, jotka arkeen mahtuvat. (Järvinen, Laine & Hellman- Suominen 2009, 15.)

Vanhemmat ovat lapsen elämän kulmakivet ja yhdessä he muodostavat perheen. Tänä päivänä perhe ei tarkoita kuitenkaan enää vain yksikköä, joka on muodostunut avio- tai avoliiton tai syntymän kautta. Maailman ja yhteiskunnan muuttuessa myös perinteiset perheidyllit ovat muuttuneet ja modernisoituneet. Perinteinen ydinperheideologia alkaa olla historiaa ja käsitteen perhe määrittelemine koetaan haastavaksi. Perheet ovat hyvin yksilöllisiä ja muodoiltaan sekä rakenteiltaan erilaisia. Perhe ei ole enää vain sosiaalinen ja psykologinen yksikkö, vaan muuttuva yksikkö. Erilaiset perhemuodot luovat uudenlaisen haasteen sukulaisuuden luokittelamiseen ja perheiden kohtaamiseen. Samalla, kun perheen rakenteet ovat murroksessa, on niiden yksityisyys vähentynyt. Perheen asioihin pystytään välillisesti puuttumaan eri yhteiskunnallisten tahojen toimesta lakeihin nojaten (Keskinen & Virjonen 2004, 74–75.)

Tänä päivänä usein esille nostettu keskustelun aihe on lasten ja perheiden pahoinvointi. Yleinen huoli on, että vanhemmilla ei enää ole auktoriteettia ja lasten kasvatusta on heikolla pohjalla. Monelle nämä ajatukset ovat kiteytyneet seuraaviin iskulauseisiin: vanhemmuus on hukassa ja aikuisten täytyy uskaltaa olla aikuisia. Lapsi tarvitsee turvalliseen kasvuun aikuisia, jotka ovat johdonmukaisia kasvatuksessaan ja tarjoavat turvaa ja rakkautta. Vanhemmuuden on kuitenkin huomattu muuttuneen, mikä on johtanut perheen roolien hämärtymiseen. Vanhemmilla kuuluisi olla päävastuu lapsen kasvatuksesta, mutta päiväkotinähdään yhä useammin tärkeänä osana lasten kasvatusta (Keskinen & Virjonen 2004, 75–76) Mutta mitä hyvä vanhemmuus on?

Yhteiskunnan jatkuva kehittyminen ja uudistuminen sekä perherakenteiden muutos tuo haasteen perheen ja vanhemmuuden määrittelyyn. Nykyään ollaankin tilanteessa, että jokainen muodostaa itse käsityksensä niin perheestä, kasvatuksesta kuin vanhemmuudesta. (Keskinen & Virjonen 2004, 74.) Ei siis ole yhtä ainoa oikeaa tapaa toimia vanhempana, vaan vanhemmuus on yksilöllistä ja erilaisia tyynejä ja tapoja kasvattaa lasta on monia. Vanhemmuustyyli muodostuu vanhemman omista ajatuksista, uskomuksista ja asenteista liittyen vanhemmuuteen. Vanhemman asenteet luovat pohjan sille, miten vanhempi lapsensa kanssa toimii. Asenteet välittyvät lapselle vanhemman käytöksen kautta. Ennen kaikkea vanhemmuustyyli näkyy vanhemman ja lapsen välisessä kohtaamisessa ja vuorovaikutuksessa tunneilmastona. Vanhemman non verbaalinen viestintä, ilmeet ja eleet sekä vanhemmasta välittyvä suhtautuminen lapseen kertovat paljon vanhemman kasvatustyylistä. Vanhemmuustyyli on yleensä pysyvä vanhemmuuden ominaisuus. (Hyväluoma, Kivijärvi & Rönkä 2009, 48–49.)

Vanhemmuustyynejä ovat auktoritatiivinen, autoritaarinen sekä salliva vanhemmuustyyli. Salliva vanhempi ei halua säädellä lapsensa käyttäytymistä, vaan lapsi saa itse ohjata omaa käyttäytymistään. Toimiessaan väärin lapsi ei saa vanhemmalta rangaistusta ja on mahdollista, että vanhempi ei edes vaadi lapselta asiaan kuuluvaa käytöstä. Tämä voi johtua siitä, että vanhempi ei tiedä miten lapsen tottelemattomuuteen tulisi puuttua. Autoritaarinen vanhempi on edellisen sallivan vanhemman vastakohta. Autoritaarinen vanhempi haluaa

voimakkaasti säädellä lapsen käyttäytymistä ja on valmis rankaisemaan lasta voimakkain keinoin, jos lapsi ei käyttäydy niin kuin vanhempi haluaa. Autoritaarinen vanhempi haluaa aina oman tahtonsa toteutuvan, eikä kunnioita lapsen toiveita ja tahtoa ristiriitatilanteissa. Autoritaarinen vanhempi odottaa automaattisesti, että lapsi käyttäytyy niin kuin hän määrää, eikä näin ollen ole valmis keskustelemaan lapsen kanssa käyttäytymisestä. Auktoritatiivinen vanhempi vastaavasti toimii paljon johdonmukaisemmin, kuin muut vanhemmat ja perustelee lapselleen toimintatapansa sekä keskustelee lapsen kanssa. Hän arvostaa lasta, kun lapsi noudattaa annettuja sääntöjä, mutta antaa tilaa myös lapsen omalle tahdolle. Hän kykenee siis arvioimaan lapsen kehitystason ja luomaan sääntöjä sen mukaisesti, sekä huomioi myös lapsen yksilölliset piirteet. (Hyväluoma, Kivijärvi & Rönkä 2009, 49.)

Vanhemmuustyyli vaikuttavat siis siihen, miten vanhemmat kontrolloivat lastaan, mutta se näkyy myös vanhemman tavassa hoivata ja helliä lasta sekä siinä miten vanhempi kommunikoi lapsen kanssa sanallisesti. Salliva vanhempi on melko lämmin ja melko herkkä kuulemaan lapsen tarpeita, mutta ei vaadi lapseltaan oikeanlaista käytöstä. Autoritaarinen vanhempi toisaalta vaatii lapseltaan paljon, mutta ei pysty tarjoamaan lapselle juurikaan lämpimiä tunteita ja hellyyttä. Auktoritatiivinen vanhempi vastaavasti on sekä vaativa että lämmin. Nämä piirteet yhdistyvät auktoritatiivisessa vanhemmassa niin, että hän asettaa johdonmukaisia sääntöjä ja keskustelee lapsen kanssa siitä, mitä häneltä odotetaan. Auktoritatiivinen vanhemmuus voidaankin nähdä lapsilähtöisenä vanhemmuutena. Sen on todettu tukevan lapsen kehitystä, kun taas autoritaarinen ja salliva vanhemmuus vaikuttavat kielteisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen. (Hyväluoma, Kivijärvi & Rönkä 2009, 50-51.)

Auktoritatiivisen vanhemmuuden voidaan siis ajatella olevan paras mahdollinen tyyli kasvattaa yhteiskunnalle itsevarmoja kypsiä toimijoita. Aina auktoritatiivisen vanhemmuuden toteuttaminen ei kuitenkaan toteudu, vaikka vanhemmat korostaisivat lämpimyyttä, johdonmukaisuutta ja keskustelupainotteisuutta kasvatuksessaan. Vanhempi saattaa olla kasvattajana hyvin tietoinen omista periaatteistaan ja kasvatustavoistaan, mutta estyä toimimaan niiden mukaan väsymyksen tai muiden arjen haasteiden vuoksi. Vanhemman henkinen hyvinvointi onkin

merkittävin vanhemmuuteen vaikuttava tekijä. Silloin, kun vanhemman henkiset voimavarat ehtyvät ja vanhempi on esimerkiksi stressaantunut, voi vanhemmuuden laatu heikentyä. (Hyväluoma, Kivijärvi & Rönkä 2009, 56.)

Vanhemmuuden laadun heikkeneminen näkyy vanhemman toimintatavoissa. Stressaantunut vanhempi käyttää voimakkaampia rangaistuskeinoja ja hoivaa lastaan vähemmän kuin normaalisti. Stressi vähentää myös positiivisuutta, iloa ja hellyyttä lapsen ja vanhemman välillä. (Hyväluoma, Kivijärvi & Rönkä 2009, 56–58.) On todettu, että useat vanhemmat kokevat toisinaan vanhemmuuteen liittyvää stressiä, mutta eivät ole nimenomaan vanhemmuuden takia väsyneitä. Kasaantunut stressi näyttää liittyvän enemmän huonoimmin toimiviin kasvatustyyliin. Toisaalta heikoimmin toimivat kasvatustyyli - autoritaarinen ja salliva kasvatustyyli - näyttävät jo itsessään tuottavan stressiä. (Hyväluoma, Kivijärvi & Rönkä 2009, 65.) Vanhemman jaksamiseen voivat vaikuttaa masentuneisuus, köyhyys, työttömyys, työn- ja perhe elämän yhteensovittamisen vaikeus, vanhempien keskinäiset ongelmat tai läheisen ihmisen kuolema sekä sairastuminen. (Hyväluoma, Kivijärvi & Rönkä 2009, 57- 60.)

Vanhempien kasvatustyyli tulevat siis vanhemman omista kokemuksista sekä ajatuksista ja kertovat paljon siitä, miten vanhempi lapseensa suhtautuu ja millaisia keinoja vanhemmalla on lapsensa ohjaamiseen. Toinen tapa tarkastella vanhemmuutta on perehtyä Morenon rooliteoriaan, joka kuvaa mielestäni hyvin vanhemmuuden moninaisuutta ja antaa paremmin kuvan siitä, millaisia osaluoteita ja tehtäviä vanhemmuuteen kuuluu.

3.2 Morenon rooliteoria

Jacob Levy Morenon rooliteorian pohjalle syntynyt roolikartta on työväline, jonka avulla voidaan tutkia ihmisen sisäisiä roolisuhteita. Roolikartan avulla voidaan esimerkiksi tarkastella miten nainen toimii äitinä, vaimona ja työntekijänä. Morenon rooliteoria näkee roolin ihmisen yksilöllisenä piirteenä, joka on sidoksissa henkilön persoonallisuuden kehitykseen. Ensimmäisenä kehittyvät fyysiset eli omaan kehoon liittyvät roolit, kuten nukkujan rooli. Fyysiset roolit luovat perus-

tan myöhemmin kehittyville rooleille, jotka ovat sosiaaliset ja psykologiset roolit. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 12–13.)

Roolit ovat melko pysyviä, mutta jokainen voi kehittää omia roolejaan ja oppia omaksumaan uusia läpi elämän. Rooleja on jokaisella olemassa useita ja mitä enemmän rooleja esimerkiksi äidillä on, sitä joustavammin hän pystyy toimimaan vanhemman roolissa. Kaikkia vanhemman rooleja meillä ei ole luontaisesti olemassa, vaan ne kypsyvät lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteen kautta ja kehittyvät ajan mittaan luontevimmiksi. On kuitenkin mahdollista, että jotkut roolit jäävät kokonaan kehittymättä tai yli ja ali kehittyvät. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 13–14.)

Rooliteorian perusteella vanhemmuuden sisältöjä voidaan siis jäsentää erilaisiin vanhemmuuden rooleihin. Näitä vanhemmuuden rooleja ovat elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja sekä rakkauden antaja. Kaikki nämä vanhemmuuden eri roolit ovat lapsen kehityksen kannalta tärkeitä, mutta osa välttämättömiä, joita ilman lapsen kehitys vaarantuu. Eri ikäkausina lapsi tarvitsee erilaista vanhemmuutta ja osa rooleista onkin selkeästi sidottu lapsen kasvun ja kehityksen tiettyyn vaiheeseen, kuten imettäjän rooli, mutta osa jatkuu läpi elämän, kuten rakkauden antajan rooli (Kekkonen 2004, 33.)

Vanhemmuuden roolit kulkevat sukupolvelta toiselle. Eväät tähän vanhemmuuden rooliin periytyvät omilta vanhemmilta ja kukin toteuttaa vanhemmuuttaan omalla tavallaan. Roolit eivät ole kuitenkaan pysyviä, vaan vanhemmuus itsessään on koko elämän mittainen rooli. Roolissa voi kehittyä läpi elämän. (Kekkonen 2004, 33.) Hyvän vanhemmuuden haasteena voidaan nähdä esimerkiksi negatiivinen sukupolviperimä, jolloin edellisen sukupolven heikot kasvatustenetelmät ovat periytyneet ja lapsen turvallinen kasvu voi vaarantua (Kekkonen 2004, 25.) Kaikille vanhemmuuden roolit eivät siis muodostu itsestään, vaan he tarvitsevat tukea ja apua kasvaakseen vanhemmuuteen.

Vanhemmuuden tukemisen työvälineenä voi käyttää vanhemmuuden roolikarttaa, joka toimii hyvin keskustelun apuvälineenä, mutta auttaa myös omien ajatusten jäsentämistä. Ennen keskustelua vanhemmille on hyvä antaa vanhem-

muuden roolikartta kotiin tutustuttavaksi, jotta he voivat valmistautua keskusteluun. Vanhempia voi pyytää myös arvioimaan etukäteen omien vanhemmuudenrooliensa sen hetkisiä kehitysasteita. Pääroolien kehitysastetta voidaan arvioida piirtämällä paperille erikokoisia ympyröitä sen mukaan, miten vanhempi roolin kehitysasteen kokee. Mitä isompi ympyrä, sitä kehittyneempi kyseinen rooli on. Ympyrän sijainnilla kerrotaan miten tuttu, läheinen tai etäinen rooli vanhemmalle on. Alaroolien kehitysasteet vastaavasti ilmaistaan karttaan plus- ja miinusmerkeillä. Kaksi plusmerkkiä merkitsee ylikehittyntä roolia, plusmerkki sopivasti kehittyntä roolia kun taas miinusmerkki tarkoittaa alikehittyntä roolia ja kaksi miinusmerkkiä kokonaan puuttuvaa roolia. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 16.)

Rooleista keskusteleminen etenee vanhemman haluamassa järjestyksessä tai vaihtoehtoisesti vanhemman voidaan pyytää kertomaan, mitkä roolit toimivat tällä hetkellä hyvin ja mitkä huonosti. Keskusteluun sisältyy myös palautteen antaminen vanhemmalle niin, että työntekijä antaa hyvin toimivista rooleista positiivista palautetta vanhemmalle. Työntekijän tulee kuitenkin kyetä myös kyseenalaistamaan vanhemman ajatuksia ja tuomaan esille uusia näkökulmia vanhemmuudesta. Omien näkemysten tueksi työntekijä ilmaisee vanhemmalle konkreettisia esimerkkejä vanhemman toiminnasta jossain roolissa.

Keskustelun edetessä valitaan joku vanhemmuuden kehityskohta, jonka merkitys lapsen sen hetkisellem kehitykselle on suuri ja keskitytään siihen. Lopuksi työntekijä yhdessä vanhemman kanssa valitsee tärkeimmän roolin, jonka kehittämiseen jatkossa panostetaan. Roolien kehittäminen etenee kotitehtävien avulla. Vanhempaa voidaan pyytää pitämään esimerkiksi päiväkirjaa sovitusta tilanteista tietyn ajan. Tämän tehtävän tarkoituksena on vanhemman toiminnan arvioiminen niin, että seuraavassa tapaamisessa voidaan yhdessä arvioida jotakin roolia vanhemman kokemusten perusteella. Vanhemmuuden roolikartan etu tukevassa työssä on se, että roolikartan avulla vanhempaa voidaan auttaa huomaamaan, että jotkut roolit toimivat vaikka joissakin rooleissa olisi ongelmia. Vanhemman ei siis tarvitse tuntea oloaan epäonnistuneeksi vanhempana. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 16–18.)

4 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

4.1 perusteet vanhemmuuden tukemiselle

Jo pelkästään vanhemmuuden eri roolit tekevät vanhemmuudesta moninaisen ja laajan käsitteen. Kun tähän lisätään ulkoapäin tulevat odotukset ja paineet, voidaan huomata, että vanhemmat taistelevat monien haasteiden keskellä. Vanhemmuus on jokaiselle yksilöllistä ja myös vanhemmuuden tukemisen tulee pohjautua perheen ja vanhempien tarpeisiin (Keskinen & Virjonen 2004, 77.) Vanhemmuuden moninaisuus ja sen kokonaisvaltaisuus voi myös uuvuttaa ja vanhempien voimavarat voivat toisinaan olla vähissä. Niin kasvattajilla kuin vanhemmillakin on hetkiä, jolloin toimimme vastoin omaa tahtoamme, emmekä kykene toimimaan periaatteidemme mukaan. Lapsen edun kannalta onkin hyvä tunnustaa, että yhdessä kasvatustyötä tekevät vanhemmat ja päivähoidon työntekijät tarvitsevat toisiaan. Mikäli pystymme tunnustamaan vajavaisuutemme, pääsemme tilanteeseen, jossa on vain tavallisia perheitä, joilla kaikilla on joskus vaikeita tilanteita. Enää ongelmaperheitä ei siis ole. Sisäistäessämme tämän meidän on helpompi pyytää apua, mutta myös ottaa sitä vastaan. (Eskelinen 2000, 24.) Vanhemmuuden tukeminen on merkittävä keino vahvistaa vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja edesauttaa näin lapsen tasapainoista kehitystä. Lisäksi tuki voi ennaltaehkäistä perheen sisäisiä ongelmia ja auttaa vanhempia jaksamaan vaikeinakin hetkinä. Ennen kaikkea vanhemmuuden tukeminen voi auttaa vanhempia toteuttamaan vanhemmuuden rooleja, jotka voivat olla hukassa.

Vanhemmuuden tukeminen kuuluu myös päivähoiton tehtäviin. Laki lasten päivähoidosta määrittelee vanhemmuuden tukemisen osaksi päivähoitoa. Sen mukaan työntekijöiden tulee auttaa vanhempia heidän kasvatustehtävässä ja yhdessä vanhempien kanssa edistää lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. (Laki Lasten päivähoidosta 1973, 2a §.) Myös lastensuojelulaki edellyttää kaikkia perheiden kanssa työskenteleviä tukemaan vanhemmuutta ja tarjoamaan apua riittävän nopeasti sekä tarvittaessa ohjattava perhe oikean avun luo. (Lastensuojelulaki 2007, 2§.) Vanhemmuuden tukeminen osana päivähoitoa on

luonnollista muutenkin, koska päivähoito tavoittaa lähes 70 % lapsiperheistä. Päivähoidon intensiivinen luonne mahdollistaa vaikuttamisen perheiden elämään. (Keskinen & Virjonen 2004, 14.) Vanhemmuuden tukemisen toteuttamista edistää se, että työntekijät tuntevat lapsen ja perheen elämäntilanteen. Vanhemmuuden tukeminen voi olla keskustelua muun muassa vanhemmuuden roolikartan pohjalta. Päivähoidon omahoitajatoiminta, erilaiset yhteiset toimintatuokit lasten ja vanhempien välillä sekä perhetyöntekijän sijoittaminen päiväkotiiin ovat tuottaneet myös hyvää palautetta. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 16.)

4.2 Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

Tutkimuspäiväkotimme varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään myös perusta vanhemmuuden tukemiselle. Lähtökohtana on päivittäinen kohtaaminen vanhempien kanssa ja vanhempainillat, mutta suurempien kasvatuskysymysten kohdalla perheillä on mahdollista sopia keskusteluaika joko ryhmän ohjaajien tai päiväkodinjohtajan kanssa. Päiväkoti kokee ennaltaehkäisevän lastensuojelun tärkeäksi ja haluaa osaltaan tukea lasten tervettä kasvua tarjoamalla tukea ja apua perheelle sitä tarvittaessa (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2006-2007.) Lisäksi päiväkodilla on aiemmin ollut vanhempainryhmiä, joissa on käsitelty kasvatus- ja parisuhdeasioita. Toimintaa ollaan innokkaasti uudelleen kehittämässä ja tavoite on, että toiminta lähtee uudelleen käyntiin.

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa puhutaan arvoista. Yksi päiväkodin arvoista on tasa-arvoisuus työntekijöiden, vanhempien ja lasten välillä. Arvoissa mainitaan myös vanhempien kasvatustyön tukeminen päiväkodissa ja ennaltaehkäisevän lastensuojelun tärkeys päiväkodille. Perheen kanssa päiväkotii pyrkii läheiseen vuorovaikutukseen esimerkiksi niin, että tarvittaessa lapselle nimitetään omahoitaja. Kaikki varhaiskasvatuskeskustelut pyritään järjestämään samalle perheelle aina saman työntekijän kanssa. (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2006–2007, 2, 4.)

Päiväkodin arkeen mahtuu monenlaista suunnitelmaa ja yhteistyötä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään päiväkodissa Lahden kaupungin määräysten mukaan. Tämän lisäksi tehdään toimintasuunnitelma jokaiselle lapsiryhmälle erikseen. Jos lapsi tarvitsee erityistä tukea, hänelle laaditaan sitä varten henkilökohtainen suunnitelma. Vuosittain päiväkodissa järjestetään kahdesta kolmeen palautekeskustelua perheen kanssa. Päiväkoti toivoo vanhemmilta palautetta ja arviointia toiminnasta ja työntekijöiden suhteesta lapseen. Vanhempainillat järjestetään aina syksyisin kaikille ja esiopetusryhmälle myös keväällä koulunaloitukseen liittyvien asioiden tähden. Päiväkoti tekee yhteistyötä neuvolan kanssa niin, että kun lapsi täyttää viisi vuotta, päiväkodissa raportoidaan hänen tavallisesta päivästänsä. Vanhemmat vievät raportin neuvolaan materiaaliksi viisivuotistarkastukseen. Vanhemmat tuovat neuvolan antaman palautteen päiväkodille, jotta työntekijät tietäisivät lapsen senhetkisen tilanteen. (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2006–2007, 14.)

Päiväkodissa on valmistauduttu maahanmuuttajaperheen kohtaamiseen. Työntekijöillä on valmius käyttää tulkki- ja muita kielipalveluja maahanmuuttajaperheen kanssa. Päiväkodin tavoitteena on, että lasta ei kohdella vain oman kulttuurinsa jäsenenä vaan yksilöllisenä lapsena. Maahanmuuttajaperheen elämäntilanteeseen pyritään tutustumaan niin hyvin, että päiväkotitoiminta voi ohjata perhettä myös muiden sosiaali- tai terveyspalvelujen piiriin (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2006–2007, 16.)

4.3 Vanhemmuuteen ohjaaminen

Vanhemmuuteen ohjaamisessa on kyse siitä, että vanhempaa ohjataan tulkitsemaan oikein lapsen tarpeita, jotta hyvä vanhemmuus toteutuisi. Matkalla tähän tavoitteeseen on välitavoitteita, joita on hyvä tarkastella. Jos vanhemmalla on huono itsetunto, se johtaa häntä enemmän vastaamaan ympäristön asettamiin odotuksiin, kuin lapsen vilpittömiin tarpeisiin. Vanhemman tulisi rohkeasti vastata lapsensa tarpeisiin ja oppia tunnistamaan niitä ympäristöstä huolimatta. Kun vanhempi haluaa kasvaa vanhempana, on jo olemassa hyvä alku. On kuitenkin hyvä ymmärtää, että hyvä vanhemmuus ei tarkoita virheetöntä aikuista

tai virheetöntä kasvatusta. Vanhemman voimavaroina on alttius haluta rakastaa lastaan, pitää hänestä huolta sekä antaa hänelle turvaverkko elämään. Taitoa on oppia antamaan lapselle tarpeeksi sitä, mitä hän tarvitsee ja vielä oikeaan aikaan. Vanhemman on tärkeä huomata, että usein lapselle annetaan rooli, joka ei kuitenkaan vastaa hänen koko persoonaansa. Esimerkkejä tästä ovat ongelmalapsi tai hiirilainen. Lapsen olisi saatava olla kokonainen persoona, jossa tulevat esiin kaikki hänen luonteensa eri puolet, jotta hän saisi kasvaa tasapainoiseksi aikuiseksi (Mattila 2003, 121–126.)

Vanhempi voi tehdä lapselleen suuren palveluksen kertomalla hänelle tunteistaan ja arvoistaan. Lapsen olisi saatava näyttää tunteensa ja oppia tunnistamaan niitä. Jotta vanhempi ei tukahduttaisi lapsen joitakin tunteita, hänen olisi tultava tietoisiksi omista suhteistaan tunteisiin. Kun vanhempi pystyy tunnistamaan omat reaktionsa tunteiden suhteen, hän pystyy helpommin sallimaan lapselleen kaikki tunteet. On hyvä, että vanhempi puhuu lapselleen omista tunteistaan, jotta lapsi oppii tunnistamaan ja nimeämään omia tunteitaan. Vanhemman ei kuitenkaan tule koskaan vierittää omia tunteitaan lapsen niskoille eikä laittaa niitä lapsen syyksi, vaan työstää itse omat tunteensa. Jokainen vanhempi toivoisi lapselleen mahdollisimman hyvän ja tasapainoisen elämän. Sitä voi edesauttaa kertomalla lapselleen, mitä arvoja vanhempi itse pitää tärkeänä ja hyvän elämän edellytyksenä. Vanhemman arvot tulevat aikanaan koetelluiksi, mutta ne antavat kuitenkin pohjan lapsen arvokäsityksille (Mattila 2003, 126–128.)

Rajojen asettaminen ja lapsen sekä vanhemman syyllisyys ovat rankkoja asioita vanhemmuudessa. Rajojen määrittely on vanhemman vastuullinen tehtävä. Parhaassa tapauksessa rajat luovat turvallisen ympäristön lapselle. Vanhemman asettamat rajat eivät saa kuitenkaan loukata lapsen kehitystä, vaan ne olisi hyvä asettaa aina lapsen kulloisenkin kehitysvaiheen mukaan. Lapsen on hyvä oppia käsittelemään syyllisyyttä oikealla tavalla. Kun lapsi tekee virheen, se on hyvä todeta yhdessä vanhemman kanssa, sitten selvittää se ja unohtaa se. Jos lapselle ei anneta anteeksi hänen virhettään, hän syyllistyy ja tuntee pian häpeää ja ajattelee itse olevansa virhe. Häpeää on paljon vaikeampi käsitellä kuin syyllisyyttä. Kaikki vanhemmatkin tekevät virheitä, mutta heidän on opittava an-

tamaan se anteeksi itselleen, jotta he oppisivat antamaan anteeksi myös toisille
(Mattila 2003, 128–130.)

5 KASVATUSKUMPPANUUS

5.1 Kasvatuskumppanuuden juuret

Kasvatuskumppanuuden juuret pohjautuvat lakiin lasten päivähoidosta, jossa määritellään päivähoidon keskeiseksi tehtäväksi vanhempien tukeminen heidän kasvatustehtävässään. Lisäksi laissa korostetaan vanhempien ensisijaista kasvatusoikeutta ja -velvollisuutta. Tähän nojaten on laadittu Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista – asiakirja, jossa on haluttu painottaa vanhempien ja kasvatushenkilöstön kumppanuutta varhaiskasvatuksessa. Kasvatuskumppanuuden toimintaperiaatteet on kirjattu ylös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet – asiakirjaan, joka valmisteltiin edellä mainittujen valtakunnallisten linjausten pohjalta. (Lämsä & Malinen & Rönkä 2009, 70.)

Lähtökohtia kasvatuskumppanuuden toimivuudelle voidaan löytää neljänlaisia. Ensiksikin perheen oma kulttuurinen arvopohja määrittelee kasvatuskumppanuuden alkua, millaisia arvoja ja rooleja perheessä on ja millaisia odotuksia niihin liittyy. Toiseksi kasvatuskumppanuuteen vaikuttaa perheen elämäntilanne ja se miten perhe oman elämänsä tilanteet kokee. Lisäksi määritteleviä tekijöitä ovat päivähoidon organisaatio ja sen arvot. Se, millainen näkemys päiväkodilla on kasvatuskumppanuudesta, vaikuttaa siihen, millaisia vuorovaikutussuhteita kotien ja päiväkodin välille syntyy. Lisäksi kasvatuskumppanuuteen vaikuttaa henkilöstön pätevyys. Näiden kriteerien pohjalta voidaan pohtia, mikä rooli päivähoidolla on perheen kasvatustyön tukemisessa. (Keskinen & Virjonen 2004, 85 – 86.)

5.2 Keskeiset periaatteet

Kasvatuskumppanuuden keskeiset periaatteet pohjaavat vanhempien osallisuuteen, millä varmistetaan vanhempien äänen kuuluminen lastensa parhaina asiantuntijoina. Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on lapsen tarpeista huolehtiminen niin, että lapsen oikeudet ja edut toteutuvat. Tämä edellyttää vanhempi-

en ja kasvatushenkilöstön tietoista sitoutumista yhdessä toimimiseen ja tietojen ja kokemusten jakamiseen lapsen tasapainoisen kasvun tukemiseksi. Kasvatushenkilöstön tehtävä on luoda tasavertainen kasvatusyhteistyö kasvatuskumppanuuden pohjaksi ja yhdessä vanhempien kanssa sopia konkreettiset keinot kasvatuskumppanuuden toteuttamiseksi molemmille osapuolille sopivalla tavalla. Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on lisäksi edistää vanhempien verkostoitumista ja keskinäistä vuorovaikutusta. (Lämsä & Malinen & Rönkä 2009, 73.)

Edellä mainittujen periaatteiden lisäksi on otettava huomioon, että ilman luottamusta kasvatuskumppanuus ei toteudu halutulla tavalla. Luottamus onkin kasvatuskumppanuuden kivijalka, joka vahvistaa osapuolten välistä yhteistyötä. Yhteistyön lisääntyessä myös luottamus vahvistuu. (Lämsä & Malinen & Rönkä 2009, 85.) Luottamuksen lisäksi kasvatuskumppanuus edellyttää kuuntelemista ja eritoten kuulemista. Molempien osapuolten tulee olla keskustelutilanteessa läsnä ja kuulijan tulee osoittaa kiinnostuksensa asiaa kohtaan. Hyvä vuorovaikutussuhde tarvitsee myös toimiakseen kunnioitusta toista ihmistä kohtaan. Kunnioitus ilmenee aina sanoissa ja teoissa, joilla viestitetään, että hyväksymme toisen sellaisena kuin hän on. Avoimuus ja myönteinen asennoituminen toisia kohtaan saa heidät tuntemaan itsensä arvostetuiksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32, 34, 38.)

Lisäksi kasvatuskumppanuus perustuu dialogille. Vain toisen kuuleminen voi mahdollistaa tämän aidon vuoropuhelun, jossa molempien osapuolten ajatukset ovat yhtä merkittäviä. Dialogissa on tilaa molempien tunteille, joita saa tuoda keskustelussa esille. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32, 34, 38.) Nämä elementit yhdessä ohjaavat kasvatuskumppanuutta ja se tarkoittaa siirtymistä perhekeskeiseen toimintatapaan vanhan asiantuntijälähtöisen linjan sijaan. (Lämsä, Malinen & Rönkä 2009, 73–74.)

5.3 Erilaiset vanhemmat

Perhekeskeisyys ei ole kuitenkaan tae sille, että kasvatuskumppanuus toteutuisi kaikkien perheiden kanssa yhtä vaivattomasti. Vaikka monet vanhemmat ovat halukkaita osallistumaan lapsensa päivähoidon, on perheiden kirjo laaja. Tämä edellyttää erilaisten vuorovaikutuskanavien kehittelyä perheiden ja päivähoidon välille. Päivähoidon asiakkaina on myös perheitä, joissa vanhempain jaksaminen on ääri rajoilla ja heidän koetaan helposti siirtävän kasvatusvastuutaan muille. Näillä vanhemmilla on usein vaikeuksia vanhemmuutensa kanssa ja lapset eivät ole näiden vanhempain elämän keskiössä. Onkin tärkeää, että kasvatushenkilöstöltä löytyy voimavaroja näiden perheiden tukemiseen ja neuvomiseen vanhemmuuden osalta. (Keskinen & Virjonen 2004, 82.)

Osa vanhemmista vastaavasti kritisoi jatkuvasti päivähoidon pyrkimyksenään saada lapsilleen mahdollisimman hyvää hoitoa. Näiden ääripäiden välille sijoituvat kuitenkin valtaosa vanhemmista. Heidän kanssaan yhteistyö on mutkattomampaa verrattuna edellisiin. Riippumatta perheiden erilaisuudesta, kasvatuskumppanuuteen pyritään kaikkien kotien kanssa, koska kotikasvatuksen tukeminen ja päivähoidon kasvatuksen toteuttaminen on lailla liitetty osaksi päivähoitohenkilöstön työtä. Vanhempia halutaan kannustaa tuomaan lastaan koskevia asioita esille ja osallistumaan päivähoidon. (Keskinen & Virjonen 2004, 82 -83.)

Päivähoidon tehtävä on aina tukea vanhemmuutta. Päivähoidohenkilöstön tulee kannustaa vanhempia ja tuoda perheen myönteisiä voimavaroja esille. Niin kasvatuskumppanuudessa kuin vanhemmuuden tukemisessa on tärkeää positiivisten asioiden vahvistaminen. (Keskinen & Virjonen 2004, 83.) Parhaimmillaan kasvatuskumppanuus on tasavertaisten toimijoiden vuorovaikutussuhde, jossa tieto ja asiantuntemus kasvavat yhteisen matkan varrella. Hyvästä vuorovaikutussuhteesta kertoo se, että vaikeistakin asioista voidaan keskustella eikä huolen puheeksi ottamista pelätä. (Keskinen & Virjonen 2004, 81.)

5.4 Tutustumiskäynti

Kasvatuskumppanuus rakentuu pienistä palasista aina tutustumiskäynnistä ja aloitekeskustelusta lähtien. Tutustumiskäyntiä kotiin voidaan ehdottaa samalla, kun perhe saa tiedon lapsen päivähoitopaikasta. Perhe saa kuitenkin itse päättää, antavatko he luvan tutustumiskäynnille kotiinsa. Tutustumiskäynnin tavoite on keskustella lapsen päivähoiton aloituksesta sekä perheen odotuksista ja toiveista. Tutustumiskäynti on perheen puheenvuoro. Koti on perheelle turvallinen paikka ja siellä on helpompi ilmaista odotuksia, pelkoja ja toiveita. Koti antaa työntekijöille paljon tietoa perheen tilanteesta. Tutustumiskäynnillä työntekijä alkaa luoda kuulevaa ja luottamukseen perustuvaa suhdetta vanhempiin. Tutustumiskäynnin aikana työntekijä ja hoitoon tuleva lapsi luovat ensikontaktin, mikä auttaa lasta päiväkotiin tullessa. Koti on lapselle paras paikka tutustua uuteen ihmiseen. Samalla työntekijä havainnoi lapsen käyttäytymistä kotona ja työntekijä saa ymmärrystä lapsesta ja lapsen tavasta toimia. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42.)

Tutustumiskäynnillä työntekijä on pääasiallisesti vastuussa tutustumisesta lapseen ja perheeseen. Tutustumiskäynnin olisi hyvä tehdä lapsen omahoitaja joko yksin tai työntekijäparin kanssa. Perheestä tulee olla paikalla lapsi ja toinen vanhemmista, mielellään molemmat. Jos vanhemmat haluavat ja asiasta soviin, vanhemmat voivat kutsua tapaamiseen muitakin, esimerkiksi sisarukset. Yksinhuoltaja- ja uusperheissä on syytä miettiä etukäteen keitä kutsutaan tapaamiseen. Työntekijän tulisi tavoitella perhettä kuulevaa, kunnioittavaa, luottamusta ja dialogia rakentavaa tapaa. Tutustumiskäynnin voi tehdä tarpeen mukaan jos lapsi siirtyy päiväkodista toiseen, aloittaa esiopetuksen tai tarvitsee erityistä tukea. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42.)

6 VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄHOIDON USKONTOKASVATUS

6.1 Varhaiskasvatus ja uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio

Varhaiskasvatus on lapsen kahdessa tärkeimmässä elinympäristössä, kodissa ja päiväkodissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on tukea lasten tasapainoista kasvua ja kehitystä sekä edistää lasten oppimista. Varhaiskasvatus rakentuu lasten perushoidosta, kasvatuksesta sekä opetuksesta, jättäen tilaa lapsen omaehtoiselle leikille. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11–12.) Lapselle luontaisia tapoja toimia, ajatella ja oppia ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen ilmaiseminen. Tämänkaltaiset lapselle ominaiset toiminnat vahvistavat lapsen hyvinvointia ja käsitystä itsestään sekä lisää lapsen mahdollisuuksia osallistua toimintaan. Toimiessaan itselleen miellyttävällä ja luontaisella tavalla lapsi pystyy myös ilmaisemaan ja käsittelemään ajatuksiaan ja tunteitaan. Nämä lapselle ominaiset toimintatavat tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksen toteutuksessa ja sen suunnittelussa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.)

Varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt muodostuvat kuudesta orientaatiosta, jotka ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen sekä uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26.) Orientaatio voidaan nähdä näkökulmana elämään. Varhaiskasvatuksessa tämä tarkoittaa sitä, että lapsen elämää tarkastellaan eri orientaatioiden kautta. (Halme 2010, 13.) Tarkoituksena ei siis ole koulunomainen tapa opetella eri oppiaineiden sisältöjä. Sen sijaan tavoitteena on tarjota lapsille valmiuksia ja välineitä, joiden avulla lapsi omaan luonnolliseen tahtiin kykenee tutustumaan, ymmärtämään ja kokemaan ympärillään olevaa maailmaa ja siinä tapahtuvia ilmiöitä. Orientaatiot ovat ikään kuin kartta muodostaen kuvan siitä, millaisia kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä päivähoidon työntekijöiden tulee lapsille tarjota, jotta lasten kasvu etenisi tasapainoisesti. (Petäjä 2008, 123.)

Uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio on siis osa varhaiskasvatuksen sisältöä ja sen tulisi näkyä ja olla mukana toiminnassa siinä missä muidenkin orientaatioiden. Uskontokasvatuksen asema osana päivähoitoa on kirjattu myös lakiin. Laki lasten päivähoidosta edellyttää että päivähoidon tulee tukea lapsen uskonnollista kasvatusta samalla kunnioittaen vanhemman tai holhoojan vakaumusta. (Laki lasten päivähoidosta, § 2a.) Vaikka laki edellyttää että päivähoitossa tarjotaan uskontokasvatusta, on se aiheuttanut paljon keskustelua viime aikoina. Toisia uskontokasvatus tuntuu vihastuttavan ja muuttuva maailma ja sen muuttuminen monikulttuurisemmaksi on aiheuttanut kysymyksen uskontokasvatuksen merkityksestä tämän päivän varhaiskasvatuksessa. (Halme 2010, 5-6, 9.)

Muuttuneessa ja monimuotoisessa maailmassa korostuukin ihmisen tarve tuntea omat juurensa ja saada rakennusaineita oman identiteetin muodostumiselle. Tämä on yksi uskontokasvatuksen tehtävä. Samalla on otettava huomioon monikulttuurisuus ja muut uskonnot ja katsomukset. Uskontokasvatuksen tulisi olla joustavaa niin, että se ymmärtää oman uskonnon merkityksen, mutta auttaa kohtaamaan myös muita vieraita näkemyksiä. (Halme 2010, 10.) Tasapainoisesti kehittynyt identiteetti on parhaimmillaan voimavara kohtaamisessa vieraiden näkemysten kanssa. Siksi moniuskoistuminen ei vähennä uskontokasvatuksen merkitystä vaan päinvastoin korostaa sen tärkeyttä. (Komulainen 2008, 31.)

Uskonnollis-katsomuksellisen orientaation keskeisimmät sisällöt ovat uskonnolliset, hengelliset sekä henkiset asiat ja ilmiöt. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 29.) Uskontokasvatusta tarkastellaan päivähoitossa siis kahdesta näkökulmasta, toisaalta yksilöllisesti lapsen kokemusmaailmasta käsin ja toisaalta tietyn uskonnon näkökulmasta joka perustuu tietyn yhteisön näkemyksiin. (Halme 2010, 15.) Uskonnollis- katsomuksellisen orientaation tarkoitus on ohjata lasta uskonnollisten asioiden ja ilmiöiden pariin. Tavoitteena on, että lapsi erilaisten elämysten ja itselleen luontaisten toimintojen kautta saa tutustua oman uskonnon tai vastaavasti perheen katsomuksen keskeisiin sisältöihin, kuten perinteisiin ja tapoihin. (Petäjä 2008, 124.) Muihin uskontoihin ja katso-

muksiin voidaan myös perehtyä ja tutustua jos niitä lapsen lähipiiristä löytyy. (Halme 2010, 15.)

Lisäksi uskontokasvatuksen tulee tarjota lapselle mahdollisuus hiljentymiseen ja asioiden ihmettelyyn kuin myös spontaaniin kyselemiseen ja pohdintaan. Lapsen esittämiin kysymyksiin on hyvä suhtautua aina vakavasti. Aikuinen ei aina osaa välttämättä vastata lapsen kysymyksiin, mutta siitä huolimatta niitä ei tulisi sivuuttaa. Uskontokasvatuksessa tulee myös kunnioittaa lapsen kykyä hahmottaa sanatonta ja symbolista ja mahdollisuuksien mukaan myös tukea ja vahvistaa näitä ominaisuuksia. Ajatellaan, että lapsella on erityinen taito ymmärtää ja kokea ympäröivää maailmaa jossa on paljon myös sanatonta ja symbolista todellisuutta. Varhaiskasvatuksessa voidaankin siis hyvin käyttää uskonnollisia symboleita mukana toiminnassa ja ihmetellä niiden merkityksiä osana uskontokasvatusta. Tärkeää uskontokasvatusta suunniteltaessa on se, että jokaisen lapsen vanhempien kanssa sovitaan sisällöistä joita päiväkodilla käsitellään. (Halme 2010, 15–16.)

6.2 Kokonaisvaltainen kasvatusta ja ihmiskäsitys uskontokasvatuksessa

Jo varhaiskasvatuksen alkuvuosista lähtien käsitys lapsen kokonaisvaltaisuudesta on määrittänyt suomalaista varhaiskasvatusta. Varsinkin uskontokasvatuksessa tämä kokonaisvaltaisuus on merkityksellisesti huomioitu ja lapsen uskonnollisuus on nähty osana kokonaisvaltaista lapsikäsitystä. Yhä tänäkin päivänä kokonaisvaltainen lapsikäsitys luo perustan varhaiskasvatukselle. Pitkän perinteen myötä onkin selvää, että uskontokasvatusta nähdään luontevana osana varhaiskasvatusta, jossa on mahdollisuus käydä uskonnollisia asioita ja ilmiöitä läpi kokonaisvaltaisella tavalla lapselle luontevimmat toimintatavat huomioiden. (Ubani 2010, 40–41.)

Totuus kuitenkin on se, että maailma on muuttunut ja olemme siirtyneet yksilöllisyyden aikaan, mikä asettaa todellisen haasteen uskonnoille ja uskontokasvatukselle. Tämä muutos on saanut aikaan muun muassa sen, että painopiste uskonnollisesta yhteisöstä on siirtynyt yksilöön. Tänä päivänä mietitään, onko

uskonnolla merkitystä ihmiselle, millainen sija uskonnolla on ihmisen elämässä, millaiseen ihmiskuvaan uskonnollinen kasvatusta perustuu ja onko uskontokasvatusta lapsille hyvästä vai pahasta. (Ubani 2010, 54.) Kasvatustyön näkökulmasta ajatellen yksi tärkeimmistä kysymyksistä onkin millaiseksi ymmärrämme ihmisen eli millainen ihmiskuva meitä ohjaa. Uskonnolliselta kannalta voimme vastaavasti kysyä onko ihminen perusolemukseltaan hyvä vai paha. Tämä kaikki vaikuttaa siihen miten toimimme ja suhtaudumme asioihin ja hyvin pitkälti määrittelee kasvatuksemme sisältöä. (Halme 2010, 20–21.)

Uskontokasvatusta ja sen merkitystä ihmiselle voidaan tarkastella kokonaisvaltaisen ihmiskuvan valossa. Sen kautta voimme saada kuvan kokonaisesta ihmisestä ja uskonnon paikasta ihmisen elämässä. Ihminen voidaan kokonaisvaltaisen ihmiskuvan näkökulmasta kuvata ympyrällä, jonka kehällä ovat ruumis, sydän ja mieli. Ruumis kuvastaa luonnollisesti ihmisen fyysisyyttä, joka luo pohjan kaikelle muulle. Sydän on ihmisen sosiaalisen ja tunne- elämän puoli sekä tahdon elementti. Ihmisen mieli vastaavasti kuvaa ihmisen ymmärrystä. Nämä kaikki muodostavat perustan ihmisen minuudelle, eli ihmisen hengelle. Tämä ihmisen ydin eli henki tekee meistä ihmisen. (Halme 2010, 26–27.)

Henki on meille suomalaisille melko vieras sana kuvaamaan ihmisen ydintä, mutta nykyään myös meillä on ryhdytty puhumaan ihmisen spiritualiteetista, jolla tarkoitetaan juuri ihmisen ytimessä olevaa asiaa. Edellä kuvattu kokonaisvaltainen ihmiskuva voi auttaa havainnoimaan asiaa. Se luo ihmiselle neljä tarvetta, jotka ovat eläminen, rakastaminen, oppiminen ja perinnön jättäminen. Nämä muodostavat peruslähtökohdat ihmisen kehitykselle. Kokonaisvaltainen ihmiskuva siis huomioi ihmisen monet tarpeet, jotka muodostavat kokonaisuuden. Tämän mukaan meillä on halu olla elossa, mutta tarvitsemme myös ihmis-suhteita, tunne- elämämme vuoksi. Lisäksi haluamme jatkuvasti oppia uutta sekä kasvaa ja kehittyä. Kaiken tämän perustana on tarve jättää itsestä perintö. Tässä tarkoitetaan henkistä perintöä, joka pohjaa ajatukseen, että jokaisella on jotakin annettavaa toisille. Ihmisen älykkyys voidaan myös jakaa neljään osaluueeseen. Uskontokasvatuksen kannalta merkittävintä älykkyyttä on ihmisen ytimeen liittyvä spirituaalinen älykkyys. Tätä kokonaisuutta ohjaa ihmisen omatunto, jonka kehittyminen on monella tapaa välttämätöntä. Tämä yhdistää asian

uskontokasvatukseen. Mikäli omaa tuntoa ei ole, voi ihmisestä tulla itsekeskeinen tai sisäisesti tyhjä. Tällöin ihmiseltä puuttuu keskus, joka ohjaa toimintaa. Uskontokasvatuksen tehtävä on tukea juuri ihmisen ytimen eli hengen kehittymistä, toisin sanoen ihmisen minuuden eli identiteetin kehittymistä. (Halme 2010, 28–30.)

Lapsen omat uskonnolliset kysymykset luovatkin lähtökohdan varhaiskasvatuksen uskontokasvatukselle. Tarkoitus on, että uskontokasvatus lähtee lapsen omista kysymyksistä ja sitä kautta lapsi lähenee uskontoa, eikä uskontoa tuoda lapselle ulkoapäin. Tällainen ihmiskuva, jossa lähdetään ihmisen hengestä käsin liikkeelle, luo mahdollisuuden kohdata toisia uskontoja. Se auttaa ymmärtämään ja kunnioittamaan toisella tavalla uskovia, eikä perinteistä vastakkainasettelua tarvita. Tämä luo mahdollisuuden myös todelliseen monikulttuurisuuteen. Monikulttuuriset perinteet kohtaavat ja jokaisen lapsen usko voi olla läsnä arjessa. Tämä tukee lasten identiteetin kehitystä ja sitä, että lapsi saa mahdollisuuden tutustua omaan uskontoon tai katsomukseen. (Halme 2010, 30–31.)

Varhaiskasvatuksen sisällöt eli orientaatiot voidaan myös hahmottaa paremmin saman kuvion avulla. Luonnontieteellinen orientaatio voidaan tämän kuvion mukaan liittää ruumiin eli ihmisen ja elämän fyysiseen puoleen. Matemaattinen ja historiallis- yhteiskunnallinen orientaatio kuuluvat ihmisen mielen eli ymmärryksen maailmaan. Ihmisen tunne- elämään eli sydämeen voidaan katsoa liittyvän esteettinen orientaatio. Ihmisen ytimeen eli henkeen liittyvät uskonnollis- katsomuksellinen ja eettinen orientaatio. Kaikki orientaatiot voivat toimia myös liittämällä, esimerkiksi ymmärryksen ulottuvuus on mukana kaikissa orientaatioissa. (Halme 2010, 33.)

Kokonaisvaltaisen ihmiskuvan valossa pystytään tarkastelemaan siis ihmistä ja elämän eri ulottuvuuksia, varhaiskasvatuksen orientaatioita sekä lapsen luontaisia toimintoja. Liikkuminen luonnollisesti liittyy ihmisen ruumiiseen, eli fyysiseen puoleen ja tutkiminen mieleen eli ymmärrykseen. Esteettinen eli taiteellinen ilmaisu ja kokeminen liittyvät ihmisen sydämeen, tunne- elämän puoleen. Leikkiminen kaikissa muodoissaan liittyy kokonaisuuteen, mutta ennen kaikkea se kuuluu ihmisen sisimpään, henkeen. Leikki on lapsen tapa elää, kokea ja

oppia ympäröivää maailmaa, mutta erityisesti leikin avulla lapsi rakentaa identiteettiään. Leikki voi olla lapsen omaa luovaa toimintaa, mutta kasvattaja voi myös vaikuttaa leikkiin tarjoamalla ympäristön, joka antaa leikkiin ainekset ja virikkeet. Kasvattaja ohjaa lapsen leikkiä haluttuun suuntaan, jotta se tukisi lapsen tasapainoista kasvua mahdollisimman hyvin. (Halme 2010, 34.)

6.3 Uskontokasvatuksen toteuttaminen varhaiskasvatusympäristössä

Varhaiskasvatusympäristön tulisi olla viihtyisä ja kannustaa lasta ilmaisemaan itseään hänelle ominaisilla ja mielekkäillä tavoilla. Leikkiminen, liikkuminen ja tutkiminen ovat näitä lapselle ominaisia tapoja toimia. Ympäristön tulisi olla myös monipuolinen ja mielenkiintoinen jolloin se innostaa lasta oppimaan ja herättää lapsen luontaisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun. On kuitenkin huomioitava, että kasvatusympäristön tulee olla yhtä aikaa turvallinen sekä innostava. Lapsen olisi hyvä saada olla mukana myös suunnittelemassa ja toteuttamassa varhaiskasvatusympäristöään, jotta se tuntuisi mielekkäältä ja turvalliselta. Uskontokasvatuksen kannalta ympäristön tulisi olla sellainen, että lapsi voisi kokea uskonnollisuuden kaikilla aisteillaan. Tilan esteettisyydellä ja visuaalisuudella on merkittävä rooli siinä, että lapsi saa mahdollisuuden kauneuden ja pyhyden kokemiseen. (Kangasmaa, Petäjä & Vuorelma 2008, 49–50.)

Varhaiskasvatusympäristössä olisi hyvä olla uskontoomme liittyviä symboleita, kuten kynttilöitä, risti tai kirkkovuoden tapahtumiin liittyviä asioita aina esillä. Ne tarjoavat osaltaan virikkeitä lapsille ja voivat herättää lapsessa kysymyksiä, jotka mahdollistavat erilaisten asioiden tarkastelun lasten kanssa. Asioita voidaan käsitellä lasten kanssa monin eri tavoin esimerkiksi leikin kautta. (Halme 2010, 51.) Uskontokasvatuksen toteuttamiseen onkin siis olemassa monia tapoja. Päiväkodeissa suositetaan monesti kerrontaa, kuvakirjojen käyttöä, keskustelua sekä musiikkia. Varsinkin, jos aihealue on lapselle vieras, edellä kuvatut menetelmät ovat toimivia. Tämän lisäksi lasten kanssa voidaan työstää eri aiheita muun muassa piirtämisen tai askartelun avulla. Hengellisen tai klassisen musiikin kautta voidaan vastaavasti käsitellä esimerkiksi raamatun kertomuksista välittyneitä tunteita ja ajatuksia. Tämän kaltaiset toiminnalliset menetelmät, jois-

sa lapsi saa itse osallistua, auttavat parhaiten lasta oppimaan uusia asioita. Uskontokasvatuksen toimintatuokioita suunniteltaessa tulee ottaa huomioon monipuolisuus. Lapset tarvitsevat sekä yksilöllistä että yhteisöllistä toimintaa. Lapsen on hyvä saada osallistua itse omien kykyjensä mukaan yhteisen hetken luomiseen silloin kuin se vain on mahdollista. (Ahteenmäki – Pelkonen 1992, 20–21). Tavoitteena on, että uskontokasvatuksessakin lapsen omaa intoa ja aktiivisuutta hyödynnetään monipuolisesti (Halme 2010, 51). Voidaan sanoa, että uskontokasvatus on paljon yhdessä tekemistä, mikä on tärkeää. Uskontokasvatus toteutuu kuitenkin parhaimmillaan kahdenkeskisissä hetkissä kasvattajan ja lapsen välillä, silloin kun aloite lähtee liikkeelle lapsen omista havainnoista ja kysymyksistä. (halme 2010, 52.)

Uskontokasvatuksen näkökulmasta kirkkomme tarjoavat myös oppimismahdollisuuksia moninaisen symboliikkansa vuoksi. Siinä yhdistyy samalla niin taidekasvatus kuin uskontokasvatuskin. Lisäksi kirkkorakennukseen tutustuminen on kokonaisvaltainen oppimistapahtuma, jossa kirkkorakennuksen havainnoiminen tapahtuu lapselle ominaisten toimintamuotojen ja eri varhaiskasvatuksen orientaatioiden kautta. Juhlapyhät ja niiden perinteet luovat vastaavasti mahdollisuuden perehtyä oman uskon traditioihin. Juhlapyhiin voidaan tutustua esimerkiksi värien, tunnelman tai omien kokemusten kautta. Luonto on itsessään myös yksi symboli uskontokasvatuksessa. Sen avulla voidaan tutustua esimerkiksi luomiskertomukseen. (Halme 2010, 52–53.) Lisäksi Raamatun kertomukset ovat luonnollinen osa uskontokasvatusta. Satujen tapaan ne auttavat lapsia perusluottamuksen rakentamisessa ja antavat pohjan sekä varmuuden sille, että ihmisen elämällä on tarkoitus. Kertomusten kautta lapsi pystyy oman mielikuvituksensa avulla elämään tapahtumat nykyhetkessä. Lapsi eläytyy tunteella kuulemaansa kertomukseen ja sitä kautta samastuu sen henkilöihin ja tapahtumiin. Näin lapsi harjoittelee samalla tunteiden merkityksiä. (Kangasmaa, Petäjä & Vuorelma 2008, 50–52.)

6.4 Uskontokasvatus päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa

Tutkimuspäiväkodin toiminnassa tukeudutaan kristilliseen ihmiskäsitykseen, joka välittyy lapsille päiväkodin toiminnassa ja etiikassa. Lähtökohtana on ajatus siitä, että jokainen lapsi ja aikuinen on omana itsenään arvokas Jumalan luomana ihmisenä. Päiväkodissa kunnioitetaan kaikkia yksilöinä ja annetaan mahdollisuus kertoa omista ajatuksista, mielipiteistä ja näkemyksistä. Lasten kanssa keskustellaan päiväkodilla niin hyvästä ja pahasta kuin oikeasta ja väärästä. Lisäksi lasten kanssa puhutaan toisten kunnioittamisesta, arvostamisesta sekä hyväksymisestä. Näitä asioita käydään läpi myös näytelmien, laulujen ja kertomusten kautta. Lapselle ajankohtaisia asioita kuten iloja, suruja, pelkoja, odotuksia, vanhempien eroja käsitellään yhdessä keskustellen, lukien, kuunnellen ja katsellen. Lapsessa heränneisiin kysymyksiin vastataan rehellisesti ja avoimuuteen pyrkien. Uusissa asioissa vastauksia lähdetään etsimään yhdessä. Lapsia ohjataan myös itsenäiseen ristiriitojen selvittämiseen, ikätason vaatimalla tavalla. Päiväkodin kristillinen arvomaailma näkyy arjessa aamulauluissa, aamu- ja ruokarukouksissa sekä kerran kahdessa viikossa pidettävässä lastenkirkossa. (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2006–2007,8.)

Päiväkodin kristillisestä arvomaailmasta ja päiväkodissa toteutuvasta uskontokasvatuksesta kerrotaan vanhemmille heti hoitosuhteen alussa. Vanhempien toivomukset otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan ja heidän näkemyksiään kuunnellaan aina. Mikäli vanhemmilla on tarvetta, tarjotaan heille tukea heidän ja lasten välisiin keskusteluihin tarjoamalla kirjallisuutta luettavaksi ja antamalla mahdollisuus keskusteluun niin päiväkodin kasvattajien kuin vapaa-seurakunnan työntekijöiden kanssa.(Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2006- 2007, 8.)

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena oli siis selvittää millaista tukea päiväkotia Pääskynpesän vanhemmat kokevat saavansa vanhemmuuteen ja millaista tukea he toivoisivat saavansa enemmän. Tässä luvussa esitän tutkimuksessa saadut tutkimustulokset näihin kysymyksiin.

Etenen tutkimustulosten esittämisessä haastattelurungon mukaisesti. Haastattelukysymykset olivat jaettu kolmeen teemaan: varhaiskasvatusympäristöön, päivittäiseen kohtaamiseen ja kasvatuskumppanuuteen jaettuna kasvatustehtävänä. Varhaiskasvatusympäristöön liittyvät kysymykset kertovat päiväkodin ja kodin välisestä vuorovaikutuksesta ja päiväkodin toiminnasta. Päivittäisen kohtaamisen kysymykset kuvaavat minkä verran vanhemmat päivittäin asioivat työntekijöiden kanssa ja kokevatko he saavansa tukea vanhemmuuteen arjen kiireiden keskellä päivähoiton työntekijöiltä. Viimeisessä osiossa tarkastellaan kasvatuskumppanuuden toteutumista ja sitä miten yhteinen kasvatustehtävä toteutuu. Varhaiskasvatusympäristöön ja kasvatuskumppanuuteen liittyvät tutkimustulokset eivät suoraan vastaa asettamiini tutkimuskysymyksiin, vaan selittävät vanhemmuuden tukemisen toteutumista laajemmin. Ne kuvaavat sitä, millaiset lähtökohdat vanhemmuuden tukemiselle on olemassa tutkimuspäiväkodillä ja miten perusta vanhemmuuden tukemiselle luodaan kodin ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä.

7.2 Varhaiskasvatusympäristöön liittyvät tutkimustulokset

Haastattelun ensimmäisessä osiossa kysyttiin Miten vuorovaikutus on toiminut kodin ja päiväkodin välillä ja huomioidaanko lapsen rinnalla päivähoitossa koko perhe ja perheen elämäntilanne sekä miten huomioiminen näkyy. Lisäksi halusin selvittää näkyykö päiväkodin kristillinen arvopohja ja miten.

Haastatteluissa ilmeni että vuorovaikutus kodin ja päiväkodin välillä on toiminut haastateltavien mielestä hyvin. Vuorovaikutus koettiin avoimeksi ja päivähoidon henkilökuntaa pidettiin helposti lähestyttävänä joilta uskalletaan kysyä jos jokin asia painaa mieltä tai asia ei ole syystä tai toisesta tullut työntekijöiden taholta esille. Lisäksi päiväkodin ilmapiiriä keuhuttiin ja koettiin, että päiväkodilla on helppo kertoa myös omista tai perheen asioista. Koettiin, että vaikeistakin asioista on mahdollista puhua, kun päiväkodilla ei tuomita eikä kummeksuta perheen valintoja ja elämäntilanteita. Haastatteluissa ilmeni myös yllättyneisyyttä siihen, kuinka yksilöllisesti päivähoidossa heidän perheensä huomioidaan. Myös viestit ja tärkeät tiedotukset ovat kulkeneet hyvin kodin ja päiväkodin välillä, mutta aitoa kohtaamista pidettiin kuitenkin tärkeämpänä kuin muita vuorovaikutuksen osa-alueita. Haastatteluissa mainittiin vielä erikseen, että keskinäisessä vuorovaikutuksessa ei ole ollut ongelmia.

Perheen ja perheen elämäntilanteiden huomioiminen toteutuu päivähoidossa myös hyvin. Perheen asioista keskustellaan lapsen aloittaessa päivähoiton ja tilannetta kartoitetaan aina vuosittain kasvatuskeskusteluissa. Perhe huomioidaan päivähoidossa siis hyvin, mikä näkyy muun muassa siinä, että hoitopäivissä ja ajoissa joustetaan tarpeen mukaan. Työntekijöiden koettiin ajattelevan lapsilähtöisesti, mikä heijastuu siihen, että perhe huomioidaan kokonaisuutena. Esimerkiksi perheen rakenteiden muuttuminen ja kodin sisäiset ongelmat huomioidaan hiljaisesti ja suvaitsevaisesti. Kaiken kaikkiaan haastateltavat kokivat päiväkodin turvalliseksi paikaksi ja keskustelemisen tärkeyttä korostettiin. Koettiin, että on helppo itse kertoa perheen asioista päivähoiton henkilöstölle ja perheen huomioimisena pidettiin sitä, että työntekijät toivat asioita esille avoimesti. Tärkeänä kuitenkin pidettiin sitä että vanhempia ei painosteta kertomaan perheen asioista enempää kuin hän itse haluaa jakaa.

Päiväkodin kristillinen arvopohja näkyi haastatteluiden perusteella niin päiväkodin arjessa kuin vanhempien ja työntekijöiden kohtaamisessa. Monet päiväkodin kristilliset toimintatavat ovat siirtyneet lasten kautta käyttöön myös kotona. Näitä toimintoja olivat hengellisten laulujen laulaminen, ruokarukouksen lukeminen ja Raamatun kertomuksista kertominen. Vanhemmat kertoivat, että päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman perusteella lapset huomioidaan päivähoi-

dossa Jumalan luomana yksilönä ja sitä kautta välitetään kristillistä arvomaailmaa eteenpäin. Lisäksi vanhemmat toivat esille, että kristillisuus näkyi heidän mielestään työntekijöiden ja heidän välisessä kohtaamisessa ystävällisenä kohteluna, toisen ihmisen kunnioittamisessa ja hyvänä ilmapiirinä. Myös oman ja työntekijöiden uskon koettiin yhdistävän ja näkyvän heidän välisessä vuorovaikutuksessa positiivisesti. Yleisesti kristillisen taustan koettiin vaikuttavan siihen miten lapset ja vanhemmat huomioidaan päiväkodilla ja kristillistä arvomaailmaa pidettiin arvokkaana asiana välittää lapselle. Haastatteluissa ilmeni, että päiväkodin kristillinen arvomaailma oli yksi kriteeri päivähoitopaikkaa valittaessa. Ne vastaajat jotka olivat muutoin hakeutuneet tähän päiväkotiin, kokivat jälkeenpäin kristilliset arvot hyvänä.

Tutkimustulokset kertovat mielestäni sen, että päiväkodilla panostetaan siihen, että vuorovaikutus kodin ja päiväkodin välillä toimisi mahdollisimman hyvin. Toimiva vuorovaikutus luo mielestäni hyvää ilmapiiriä, jossa jokaisen on helppo toimia omana itsenään. Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa sanotaankin, että päiväkotiki pyrkii läheiseen vuorovaikutukseen perheen kanssa. Vuorovaikutusta voidaan lisätä esimerkiksi nimeämällä lapselle omahoitaja ja tarjoamalla perheelle mahdollisuus asioida saman hoitajan kanssa. Nämä päiväkodin toimintamallit ovat osa sitä perustaa, jolle vanhemmuuden tukeminen voi rakentua. Lisäksi nämä toimet ovat tuottaneet hyvää palautetta laajemminkin.

Toimiva vuorovaikutus auttaa mielestäni myös perheen ja perheen elämäntilanteiden huomioimisessa. Perherakenteiden muuttuessa päivähoidossa kohdataan monenlaisia perheitä, mikä luo haasteen perheiden kohtaamiseen ja tukemiseen. Toimivat vuorovaikutus kanavat mahdollistavat mielestäni sen, että monenlaiset perheet tulevat huomioiduiksi kokonaisuuksina ja heidän yksilölliset piirteet tulevat huomioiduiksi. Tutkimustulokset kertovat, että tutkimuspäiväkodissa perherakenteiden muutos on pystytty huomioimaan ja perheet kyetään huomioimaan yksilöllisesti.

Lisäksi päiväkodin kristillinen arvomaailma nähdään positiivisena voimavarana päiväkodin ja kodin yhteistyössä. Päiväkodin toiminta pohjaa kristilliseen ihmis käsitykseen, jonka mukaan jokainen meistä on arvokas omana itsenään. Tämä

ajatus näkyy siinä, että päiväkodilla kuunnellaan kaikkien niin vanhempien kuin lastenkin ajatuksia ja näkemyksiä ja kunnioitetaan jokaista yksilönä. Kaikki päiväkodin asiakkaana olevat perheet eivät kuitenkaan ole vakaumuksellisia kristittyjä. Uskon, että tästä johtuen kaikki vanhemmat eivät koe päiväkodin kristillistä arvomaailmaa näin merkityksellisenä osana vuorovaikutusta.

Myös uskontokasvatusosiossa käsittelemäni kokonaisvaltainen ihmiskuva heijastuu mielestäni vanhemmuuden tukemiseen. Kokonaisvaltainen ihmiskuva näkee lapsen kokonaisuutena ja kaikki varhaiskasvatuksen toiminnot pystytään selittämään kokonaisvaltaisen ihmiskuvan valossa. Ajattelen siis, että vanhemmuuden tukeminen on myös lapsen kokonaisen elämän tukemista, sillä vanhempien hankalat tilanteet heijastuvat väistämättä myös lapseen ja vanhemmat ovat lapsen elämän merkityksellisimpiä ihmisiä.

7.3 Päivittäiseen kohtaamiseen liittyvät tutkimustulokset

Haastattelun toisessa osiossa paneuduttiin päivittäiseen kohtaamiseen ja vanhemmuuden tukemiseen. Osiossa kysyttiin keskustelevatko vanhemmat päivittäin työntekijöiden kanssa ja jos keskustelevat niin mistä ja kokevatko vastaajat saavansa riittävästi tietoa lapsen päivästä päiväkodissa näiden päivittäisten kohtaamisten aikana. Lisäksi kysyin tarjoaako päiväkotitukea vanhemmuuteen haastateltavien mielestä ja jos tarjoaa niin millaista tukea ja keneltä tukea saa. Vanhemmat saivat myös kertoa omia toiveitaan vanhemmuuden tukemiseen ja arvioida onko työntekijöillä riittävästi aikaa heille.

Vanhemmat kertoivat vaihtavan kuulumisia päiväkodilla päivittäin, mutta keskustelu on tällöin melko yleisluontoista ja melko pikaista. Aamuisin kerrotaan yleensä miten ilta, yö ja aamu ovat menneet ja onko jotain ihmeellistä sattunut. Illalla vastaavasti kerrataan lapsen päivän sujumista päivähoidossa. Vastaajat toivat esille, että työntekijät useasti tulevat kertomaan oma-aloitteisesti päivän tapahtumista, mitä päivän aikana ovat tehneet ja jos jotakin erikoista on tapahtunut, niin ottavat asian esille. Vanhemmat kokivat, että työntekijöillä on rohkeutta ottaa epämieluisiakin asioita esille vanhempien kanssa. Työntekijöille kerro-

taan myös omia huolia liittyen lapsen käytökseen ja työntekijät tarjoavat tällaisissa tilanteissa neuvoja, ohjeita ja lohduttavat vanhempia. Lisäksi joskus joudutaan keskustelemaan työntekijöiden kanssa siitä, että lapselle kerrotaan esimerkiksi kuolemasta samalla tavalla kotona ja päiväkodissa.

Haastateltavat kokivat saavansa riittävästi tietoa lapsen päivähoito päivästä ja joskus informaatiota siitä, mitä päivän aikana päiväkodissa tehdään, on liikaaakin. Vanhemmat halusivat vastaavasti enemmän tietoa juuri siitä, miten oma lapsi on tänään toiminut, pärjännyt ja käyttäytynyt. Pidettiin kuitenkin hyvänä sitä, että päivän tapahtumista ei tarvitse kysellä vaan työntekijät tulevat avoimesti kertomaan. Myös halu nähdä lapsen kokonainen hoitopäivä tuli esille haastatteluissa, koska lapsen uskottiin toimivan eri tavalla päiväkodissa kuin kotona. Vanhemmat olisivat kiinnostuneita näkemään miten heidän lapsensa sosiaalisesti toimii muiden lasten kanssa.

Vanhemmuuteen koettiin saatavan tukea päiväkodilta, mutta tuen nähtiin paikoin olevan vain osittaista. Tiettyihin elämän alueisiin, kuten parisuhteeseen toivottiin myös enemmän tukea. Lisäksi haastatteluissa tuli vahvasti esille ajatus siitä, että päiväkotitarjoaja tarjoaa tukea vanhemmuuteen, jos tarvetta ilmenee, mutta asioiden ollessa kunnossa ei mitään erityistä tukea saada. Vanhemmat kokivat tuen olleen kattavinta, kun lapsi aloitti päivähoiton ja silloin he kokivat saavansa eniten ohjauksellista apua ja neuvontaa. Tukea koettiin saatavan työntekijöiltä aluksi esimerkiksi vaikeuteen jättää lapsi päivähoitoon. Koettiin tärkeäksi, että tällöin myös vanhemman omaa vointia tiedusteltiin ja asiaan palattiin vielä jonkin ajan kuluttua uudelleen. Päiväkodin työntekijöiden positiivinen lähestymistapa asioihin ja halu auttaa on välittynyt vanhemmille, mistä oltiin iloisia. Haastateltavat kokivat saavansa tukea päiväkodilla eri tahoilta. Tukea kerrottiin saatavan lapsen päiväkotiryhmän lastentarhanopettajalta sekä monesti lapsiryhmän pienryhmänohjaajalta, koska tämän kanssa asioitiin enemmän. Pienryhmän ohjaajien apuun luotetaan, mutta monet kääntyisivät myös päiväkodin johtajan puoleen, jonka ammattitaitoa ja luotettavuutta arvostettiin. Pienryhmän ohjaaja koettiin turvalliseksi lähestyä, koska hänen kanssaan oltiin paljon tekemisissä ja myös lapselle pienryhmän hoitaja on läheisin.

Vanhemmat tunsivat saavansa myös hyvin erilaista tukea vanhemmuuteen. Vanhemmat kokivat saavansa lastenhoidon lisäksi jonkin tasoista keskustelua. Työntekijät antavat myös kasvatuksellisia vinkkejä ja vanhemmat kertoivat jossain vaiheessa saaneensa ohjausta ja neuvontaa muun muassa arjen pienissä asioissa, kuten lapsen pukeutumisessa. Myös joustavuus hoitoajoissa auttoi vanhempia oman arjen järjestämisessä. Lisäksi haastatteluissa nousi esille esirukous ja sielunhoito vanhemmuuden tukemisen muotoina päiväkodissa. Ennen kaikkea vanhempien ja kodin välinen luottamus osaltaan antoi voimia vanhemmuuteen.

Vanhemmat kokivat siis saavansa tukea päivähoitossa vanhemmuuteen, mutta myös kehittämisen paikkoja löytyi. Useat vanhemmista olivat sitä mieltä, että he saavat riittävästi tukea eikä lisää tukea ole tarve järjestää. Haastatteluissa ilmeni kuitenkin tarve ja halu saada vieläkin enemmän ohjausta ja neuvontaa arjen haasteisiin. Toivottiin myös enemmän vanhemmille keskinäistä toimintaa, kuten vertaistukiryhmiä, joissa voisi keskustella yhdessä muiden vanhempien ja työntekijöiden kanssa vanhemmuuden keskeisistä sisällöistä. Haastatteluissa tuli esiin myös toive, että parisuhdetta tuettaisiin enemmän ja pikkulapsi aikana yhteistyötä muun muassa neuvolan kanssa voisi kehittää. Myös Vienti ja haku palvelua ehdotettiin helpottamaan vanhempien kiireistä arkea pientä korvausta vastaan. haastateltavan mielestä esimerkiksi harjoittelijat kykenisivät auttamaan tämän kaltaisessa työssä.

Vanhemmat kokivat, että työntekijöillä on riittävästi aikaa heille. Aikaa arveltiin olevan enemmän kuin vanhemmat aina tarvitsisivatkaan. Mikäli työntekijöillä ei löydy aikaa juuri vanhemman osuessa asiansa kanssa paikalle, järjestetään keskustelulle aikaa myöhemmäksi.

Vanhemmuuden tukeminen toteutuu näiden päivittäiseen kohtaamiseen liittyvien tutkimustulosten perusteella tutkimuspäiväkodissa hyvin. Päivittäinen kohtaaminen on lähtökohta vanhemmuuden tukemiselle päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan. Vanhemmuutta kyetään tukemaan arjen keskellä monilla tavoin ja hankalimmissa tapauksissa voidaan asioiden käsittelemiseen varata aikaa myöhemmäksi. Nämä tutkimustulokset vahvistavat mielestäni sen,

että päivittäinen kohtaaminen on merkittävää vanhemmuuden tukemisen kannalta.

vanhemmuuden tukemisen teoriaan pohjaten on tukemisen perustuttava perheen tarpeisiin. Tukemista edistää se, että työntekijät tuntevat perheen ja perheen elämäntilanteen hyvin. Uskonkin tutkimustulosten perusteella, että päiväkotit Pääskynpesässä juuri vanhempien omat tarpeet määräävät hyvin pitkälti sen, millaista tukea työntekijät heille tarjoavat. Tutkimustuloksissa ilmeni kuitenkin, että tukea tarvittaisiin joissakin asioissa enemmän kuin työntekijät kykenevät sitä tarjoamaan. Myös työntekijät ovat huomanneet tuen tarpeen olevan suurempaa, mihin he pystyvät aina vastaamaan. Tämä kertoo mielestäni siitä, että tulevaisuudessa päivähoidon resursseja tulisi lisätä.

7.4 Kasvatuskumppanuuteen liittyvät tutkimustulokset

Viimeisessä osiossa perehdyttiin kasvatuskumppanuuteen jaettuna kasvatustehtävänä. Halusin tämän osan alueen kysymyksillä selvittää miten kasvatuskumppanuus toteutuu ja millaisen pohjan se luo vanhemmuuden tukemiselle. Osiossa kysyttiin vanhempien ajatuksia siitä, miten luottamussuhde heidän ja päiväkodin välillä syntyy parhaiten ja onko syntynyt. Selvitin myös vanhempien ajatuksia siitä, näkyykö keskinäinen kunnioitus kohtaamisissa heidän ja työntekijöiden välillä ja jos näkyy niin miten. Lisäksi pohdimme miten kasvatustilapiiri rakentuu vanhempien mielestä tasavertaiseksi ja onko se tällä hetkellä sitä. Osiossa kysyttiin myös huomioidaanko perheen odotuksia päivähoidolta ja oma arvopohja päivähoidossa ja jos, niin miten. Vanhempien kokemusta kuulluksi tulemisesta ja heidän ajatuksia mahdollisuuksistaan antaa palautetta päiväkodille työntekijöille tiedusteltiin myös.

Luottamussuhde kodin ja päiväkodin välillä on vanhempien mielestä hyvä. Luottamussuhde rakentuu vanhempien mielestä muun muassa siitä, että päiväkodilla ei kyseenalaisteta vanhemman tapaa toimia vanhempana, ei kumota vanhemman ajatuksia liittyen lapsen kasvuun ja kehitykseen ja ymmärretään perheen omat käytännöt. Vaitiolovelvollisuus ja tunne siitä, ettei perheen asioista

puhuta päiväkodin ulkopuolella lisäävät myös luottamusta. Lisäksi vanhemmat kokevat päiväkodin turvallisuuden ja lapsilähtöisyyden sekä työntekijöiden lempeän suhtautumisen lapsiin tukevan luottamussuhdetta. Haastatteluissa kerrottiin myös päiväkodin kristillisyyden, avoimen vuorovaikutuksen ja kohtaamisen luovan luottamuksen ilmapiirin kodin ja päiväkodin välille. Vanhemmat kokivat myös, että luottamus kasvaa pienten asioiden kautta koko ajan ja vahvistuu mitä pidempään lapsi on ollut päiväkodissa hoidossa.

Kunnioitus näkyy vanhempien mielestä esimerkiksi siinä, että tunnetaan päiväkodille tultaessa, että ei olla yhdentekeviä vaan meidän perhettä odotetaan ja arvostetaan. Tämä näkyy muun muassa siinä, miten työntekijä ottaa lapsen vastaan aamulla ja siinä, että kohdataan vanhemmat iloisesti tervehtien. Yleisesti päiväkodin positiivinen suhtautuminen perheeseen, mikä näkyy keskinäisessä kohtaamisessa mutta myös työntekijöiden tavassa kertoa ja puhua lapsille perheestä, kertoo kunnioituksesta toisia ihmisiä kohtaan. Kunnioitus heijastuu myös haluna auttaa toista ihmistä ja näkyy keskusteluissa tasa-arvoisena ja kunnioittavana tunnelmana. Lisäksi haastatteluissa kerrottiin kunnioituksen näkyvän siinä, että vanhemman ei tarvitse puolustella työntekijöille omia valintojaan ja tekojaan. Vanhemmat olivat myös sitä mieltä, että keskinäisen kunnioituksen näkyminen kohtaamisissa työntekijöiden kanssa on paljon hoitajakoh- taista. Toisten työntekijöiden kanssa koettiin olevan helpompi asioida kuin toisten.

Tasavertainen kasvatusilmapiiri muodostuu vanhempien mielestä siitä, että vanhempia arvostetaan lapsen ensisijaisina huoltajina ja lapsen asioiden asiantuntijoina, eikä niin sanotusti hypitä vanhemman varpaille. Vanhempien mielestä tasavertaisessa kasvatusilmapiirissä hyväksytään ihmisten erilaisuus, eri lähtökohdat ja arvot. Tämä näkyy siinä, että toisia kuunneltaisiin ja kunnioitettaisiin ja jokainen ihminen nähtäisiin tärkeänä omine ajatuksineen ja mielipiteineen. Vanhemmat kokivat, että kyseisessä päiväkodissa tasavertainen kasvatusilmapiiri toteutuu ainakin pääsääntöisesti aina.

Pohdimme haastatteluissa myös miten vanhempien omat arvot ja odotukset päivähoidolle huomioidaan päiväkodissa. Monelle vanhemmalle päiväkodin kris-

tilliset arvot olivat lähellä omaa arvomaailmaa, mistä johtuen vanhemmat kokivat, että perheen arvomaailma huomioidaan päiväkodissa hyvin. Tärkeää oli kuitenkin, että perheen arvoista kysyttiin ja ne käytiin yhdessä työntekijöiden kanssa läpi, kun lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittiin. Samalla tuotiin esille vielä tarkemmin päiväkodin omat arvot joiden mukaan päiväkodissa toimitaan. Vanhemmat kokivat hyväksi, että päiväkodilla on omat arvot joiden kanssa päiväkodissa eletään. Päiväkodilla on paljon lapsia erilaisista perheistä, joten koettiin ymmärrettäväksi, että kaikkien arvoja ja näkemyksiä ei pystytä huomioimaan päiväkodilla, vaan siellä toimitaan päiväkodin arvojen mukaan. Myös vanhempien odotuksia päivähoidolle on kuunneltu ja toteutettu sovitusti. Vanhemmat odottavat, että perushoito päiväkodilla on hyvää ja että lapsen tarpeet tulevat huomioituiksi. Lisäksi vanhemmat odottavat, että varhaiskasvatuskeskusteluissa sovitut tavoitteet tulisivat toteutetuiksi päiväkodilla.

Lopuksi vanhemmilta kysyttiin kokivatko he tulevansa kuulluksi päiväkodilla ja onko heillä mahdollisuus antaa palautetta työntekijöille. Vanhemmat kokivat tulevansa hyvin kuulluksi päiväkodilla ja työntekijöillä oli vanhemmille aikaa silloin kun vanhemmalla on tärkeää sanottavaa. Palautteen antaminen koettiin kuitenkin haastavaksi. Palautetta annetaan kasvotusten työntekijöille jonkin verran tai sitten päiväkodin johtajalle. Haastatteluissa tuli ilmi pelko siitä, että palautteen antaminen loukkaisi työntekijää tai vaikuttaisi lapsen elämään päiväkodilla, minkä vuoksi palautteen antamista vältellään. Haastatteluissa pohdittiin voisiko palautteen antaa jotenkin nimettömästi sähköisesti tai palautelaatikkoon pudottamalla.

Haastattelun päätteeksi tarjosin vanhemmille vielä mahdollisuutta sanoa jotakin aiheeseen liittyvää, jos heistä tuntui, että jotakin jäi sanomatta. Näissä viimeisissä lauseissa keuhuttiin päiväkodin toimintaa ja annettiin hyvää palautetta siitä, että päiväkodilla on säännöt joita noudatetaan ja että lapsille asetetaan turvallisia rajoja. Lisäksi päiväkotia sai kiitosta siitä, että työntekijät jaksavat kannustaa vanhemmuuteen. Vanhemmat kuitenkin toivoivat vielä, että ohjausta ja neuvontaa olisi enemmän ja varhaiskasvatuskeskusteluissa toivottiin käytävän enemmän vanhemmuuteen liittyviä asioita läpi. Päiväkodin pehmeitä arvoja keuhuttiin

ja päiväkodin tapaa kasvattaa lapsia suvaitsevaisuuteen hyvällä ja rakkaudella pidettiin tämän päivän kiireisessä arjessa tärkeänä.

Tutkimustulosten ja teorian pohjalta sanoisin, että kasvatuskumppanuus on yksi merkittävä taustatekijä vanhemmuuden tukemiselle. Se alkaa rakentua tutustumisen kautta, heti lapsen aloittaessa päivähoidon. Kasvatuskumppanuus edellyttää avoimuutta, rehellisyyttä ja sitä, että työntekijät tuntevat perheen elämäntilanteen. Tämä luo pohjan sille, että vuorovaikutus päiväkodin ja kodin välillä voi toimia. Luottamus, kunnioitus ja toisen ihmisen kuuleminen ovat myös osa kasvatuskumppanuutta. Ne luovat perustan sille että kasvatusyhteistyö voi rakentua tasavertaiseksi, jossa vanhemman osallisuus ja asiantuntijuus korostuu. Kaikkia näitä kasvatuskumppanuuden peruspiirteitä käsiteltiin myös haastatteluissa vanhempien kanssa. Tutkimustulosten perusteella uskonkin, että kasvatuskumppanuuden periaatteet toteutuvat tutkimuspäiväkodissa hyvin. Tämä näkyy myös siinä, että päiväkodin ilmapiiriä pidettiin avoimena ja päiväkodin työntekijöitä helposti lähestyttävänä. Työntekijöille koettiin olevan helppo avautua myös omista ja perheen asioista.

Luulen kuitenkin, että todellisuudessa kaikkien perheiden kanssa kasvatuskumppanuus ei toteudu näin sujuvasti. Jo tutkimustuloksissa ilmeni, että työntekijöiden ja vanhempien kohtaamiseen vaikuttaa henkilökemioiden kohtaaminen. Parhaimmillaan kasvatuskumppanuus varmasti toteutuu tutkimustulosten osoittamalla tavalla, mutta vaihtoehtoisesti yhteistyö voi olla vaikeaa. Vaikeaksi yhteistyön tekee jos vanhemman ja työntekijän ajatukset ja mielipiteet eroavat kovin paljon toisistaan. Tällöin on riski, että tasavertaisuus kasvatushenkilöstön ja vanhemman välillä ei toteudu.

Mielestäni toimiva kasvatuskumppanuus johon panostetaan luo hyvän pohjan vanhemmuuden tukemiselle. Silloin kun yhteistyö rakentuu oikeiden asioiden pohjalle, uskaltavat vanhemmat myös pyytää apua ja kykenevät vastaanottamaan tukea, sitä tarjottaessa. Lisäksi toimiva kasvatuskumppanuus huomioi erilaiset vanhemmat.

8 TUTKIMUSTULOSTEN VERTAAMINEN AIEMPAAN AINEISTOON

Kehittämishankkeessa ja opinnäytetyössä saatujen tutkimustulosten vertaamisen tarkoituksena on saada kuva siitä miten vanhemmuuden tukeminen toteutuu tutkimuspäiväkodissa. Kehittämishankkeessa haastateltiin kuutta päiväkodin työntekijää vanhemmuuden tukemisesta ja opinnäytetyötäni varten haastateltiin kuutta tutkimuspäiväkodin lapsen vanhempaa samasta aiheesta. Tarkoitus on sanoittaa kuinka hyvin työntekijöiden ja vanhempien ajatukset vanhemmuuden tukemisesta vastaavat toisiaan. Käyn tutkimustulosten vertaamisen läpi samassa kronologisessa järjestyksessä missä haastattelut toteutettiin. Ensimmäisenä käsittelen siis varhaiskasvatusympäristöön liittyvät tutkimustulokset jonka jälkeen siirrymme päivittäistä kohtaamista sekä kasvatuskumppanuutta jaettuna kasvatustehtävänä käsitteleviin kokonaisuuksiin. Vertailussa keskityn kuitenkin vain selkeästi vanhemmuuden tukemiseen, millaiset asiat luovat pohjan tukemiselle, millaista tukea päivähoitossa on mahdollista saada ja millaista tukea tarvittaisiin enemmän. Tarkoitukseni ei siis ole kauttaaltaan verrata aineistoja toisiinsa, vaan poimin tutkimuksen kannalta merkittävimmät asiat esille.

Vuorovaikutus tutkimustulosten pohjalta kodin ja päiväkodin välillä toimii hyvin. Vuorovaikutus on rakentunut avoimeksi ja ilmapiiri päiväkodilla on lämmin mikä luo keskinäiselle kanssakäymiselle hyvän pohjan. Aito kohtaaminen onkin tärkeässä asemassa päiväkodilla ja auttaa vuorovaikutussuhteen syntyemisessä. Lisäksi tärkeä informaatio kulkee niin sanallisesti kuin lasten lokerikkoihin jätettyjen viestienkin kautta. Perheen huomioiminen päiväkodissa näkyy niin vanhempien kuin työntekijöidenkin mielestä siinä, että asioista keskustellaan rehellisesti niin, että työntekijät tietävät perheen elämäntilanteen ja kykenevät sitä kautta huomioimaan perheen kokonaisuutena. Huomioiminen näkyy myös joustavuutena puolin ja toisin, mutta esimerkiksi mahdollisuus muuttaa lapsen hoitoaikoja on yksi tapa huomioida perhe. Tutkimuspäiväkodissa kristilliset arvot näkyvät arjessa niin työntekijöiden kuin vanhempienkin mielestä. Vanhempien mielestä kristillisyyden näkyminen muun muassa siinä miten heidät otetaan vastaan ja kohdataan päiväkodilla, ystävällisesti toista ihmistä kunnioittavalla tavalla. Työntekijät olivat myös sitä mieltä, että kristilliset arvot näkyvät kohtaamisessa ja

heidän mielestään päiväkodin kristillinen arvopohja näkyy myös siinä, että vanhemmuuden tukemiseen panostetaan enemmän kuin muualla.

Päivittäinen kohtaaminen päiväkodilla lasta tuottaessa ja haettaessa on monesti kiireinen, mutta siitä huolimatta vanhemmilla ja työntekijöillä on aikaa vaihtaa päivän kuulumiset pikaisesti. Tapaamisissa kerrataan niin työntekijöiden kuin vanhempienkin mukaan miten lapsen päivä on sujunut ja onko sattunut mitään erikoista päivähoitopäivän aikana. Sekä vanhemmat että työntekijät toimivat aktiivisina keskustelun aloittajina liittyen lapsen päivään tai mieltä askarruttaviin asioihin. Vanhempien ja työntekijöiden mielestä päivittäisissä tapaamisissa käydään läpi hyvin arkipäiväisiä asioita kuten lapsen perushoitoon ja vaatetukseen liittyviä asioita, mutta toisinaan myös avaudutaan omista huolista liittyen lapsen käytökseen tai varmistetaan että lapselle tärkeissä paikoissa asioista, kerrotaan samalla tavalla. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi uskonnolliset kysymykset. Työntekijät kertoivat että vanhempien kanssa puhutaan myös perheen ongelmista tarpeen mukaan. Monesti kuitenkin haastavimpien asioiden hoitamiseen sovitaan aika myöhemmäksi.

Vanhemmuuden tukeminen koettiin työntekijöiden mielestä velvollisuudeksi ja sitä pidettiin erittäin merkittävänä osana työtä. Tämä näkyy varmasti siinä, että vanhemmat myös kokivat että päiväkodilta saa tukea vanhemmuuteen. Sekä vanhemmat, että työntekijät näkevät kuitenkin lasten hoidon ensisijaisena päivähoitotoiminnan tehtävänä. Työntekijät kokevat vanhemmuuden tukemisen taustatyöksi jolla on merkittävä vaikutus arkeen. Työntekijät pitivät vanhemmuuden tukemista vaikeana, mutta myös mielekkäänä silloin kuin tuen avulla saa jotakin hyvää aikaan.

Työntekijät kokivat keskustelut vanhempien kanssa merkittävimpana tapana tukea vanhemmuutta. Heidän mielestään kuunteleminen ja ymmärtäminen olivat keinoja tukea vanhemmuutta. Myös vanhemmat olivat sitä mieltä, että keskusteleminen työntekijöiden kanssa on paras vanhemmuuden tukemisen muoto. Joskus vanhemmuuden tukeminen voi olla työntekijöiden mielestä myös yhteyden pitämistä päiväkodin yhteistyötahoihin ja ohjaamista muiden palveluiden piiriin jos päiväkodin antama tuki ei riitä. Vanhemmat nimesivät myös palve-

lunohjauksen työntekijöiltä saatavaksi tuen muodoksi. Avoin lähestyminen vanhempia kohdatessa ja joustaminen poikkeustilanteissa tukee molempien osapuolten mielestä vanhemmuutta. Työntekijät kokivat myös vanhempainillat ja perheille järjestettävät toimintapäivät toimivaksi toimintamuodoksi. Vanhemmat eivät kuitenkaan maininneet kumpaakaan toimintamallia osana saamaansa tukea. Sen sijaan vanhemmat kokivat saavansa kasvatuksellisia vinkkejä sekä ohjausta ja neuvontaa. Työntekijöiden mielestä pienimpien lasten vanhemmat ja nuoret perheet ovat vanhemmuuden tukemisen kannalta parasta kohderyhmää, sillä juuri he ottavat ohjausta ja neuvontaa hyvin vastaan. Vanhemmatkin kokivat tuen olleen kattavinta silloin kun lapsi aloitti päivähoidon, silloin he kokivat myös saaneensa eniten apua kasvatuksellisiin asioihin. Työntekijöiden mielestä vanhempien ja heidän keskinäinen luottamus helpottaa vanhemmuuden tukemista. Luottamus nähdään tärkeänä myös vanhempien mielestä, sillä heidän mielestään luottamus itsessään antaa voimia vanhemmuuteen.

Vanhemmuuden tukemista päivähoidossa tarjotaan ja monille annettu tuki on riittävää eikä tuen lisäämiselle nähdä tarvetta. Vanhempien vastauksissa ilmeni kuitenkin asioita joihin kaivattaisiin lisää tukea. Muun muassa ohjausta ja neuvontaa arjen haasteisiin kaivattaisiin vieläkin enemmän. Työntekijät ovat havainneet myös, että konkreettista neuvontaa arjen rutiineihin ja lapsen perushoittoon kaivataan tänä päivänä enemmän. Varsinkin turvallisten rajojen asettamiseen vanhemmat kaipaavat neuvontaa. Lisäksi työntekijät ovat havainneet, että nykyään on enemmän vanhempia, joilla elämänhallinta on vaikeaa. Juuri he tarvitsevat enemmän tukea, että perheen tasainen arki voisi toteutua. Vanhemmat kaipasivat myös enemmän keskinäistä toimintaa jonka kautta voisi saada vertaistukea vanhemmuuteen. Tämän kaltaiselle toiminnalle on tarvetta myös työntekijöiden mielestä. Lisäksi vanhemmat toivoisivat, että parisuhteen hoitamiseen voisi saada tukea enemmän. Varsinkin pikkulapsi aika koettiin rasokkaaksi ja yhteistyötä neuvolan kanssa toivottiin olevan enemmän. Työntekijät vastaavasti toivat esille huolen vanhempien jaksamisesta ja kokivat että tukea juuri jaksamiseen tarvitaan nykyään enemmän. Työntekijät kokivat myös että perheet tarvitsisivat tukea ja apua siihen, että he pystyisivät viettämään enemmän aikaa yhdessä lasten kanssa. Huomioitavaa on kuitenkin se, että työntekijöiden mielestä valtaosa vanhemmista pärjää hyvin, eikä sen suuremmalle tuel-

le ole tarvetta. Myös suurin osa vanhemmista kokee saavansa riittävästi tukea ja pärjäävänsä hyvin.

Vastauksissa ilmeni, että vanhempien mielestä päiväkotitoiminta tarjoaa tukea vanhemmuuteen jos tarvetta ilmenee, mutta asioiden ollessa kunnossa ei mitään erityistä tukea saada. Vanhemmat antoivat kuitenkin arvoa sille, että vanhemmuuteen kannustetaan ja rohkaistaan päiväkodilla. Työntekijät ovat vanhempien kanssa samaa mieltä siitä, että vanhemmuuden tukeminen kohdistuu niihin perheisiin joissa on vaikeaa ja jossa apua kipeämmin tarvitaan. Työntekijät korostivat myös kannustuksen merkitystä ja olivat sitä mieltä että vanhemmille tulisi enemmän antaa positiivista palautetta. Tukea vanhemmille eniten päiväkodilla tarjoaa työntekijöiden mielestä lastentarhanopettajat työnkuvasta johtuen. Vanhempien mielestä lastentarhanopettajien lisäksi tukea saa pienryhmän ohjaajilta ja myös päiväkodin johtajalta.

Työntekijät kokivat ajan puutteen tai sen hallinnan haasteeksi vanhemmuuden tukemiselle päivähoitossa. Vaikeana koettiin se jos vanhemmille ei juuri silloin ole aikaa kun he sitä tarvitsisivat. Työntekijöiden oma jaksaminen arjen kiireissä on myös haaste tuen antamiselle. Vanhemmat kuitenkin kokevat vastausten perusteella, että päiväkodilla on riittävästi aikaa heidän asioilleen. Tärkeäksi koettiin, että keskustelulle etsitään sopiva ajankohta myöhemmäksi jos kyseenomaisella hetkellä aikaa on niukasti. Tärkeää on, että vanhemmat kokevat tulevansa kuulluksi päiväkodilla.

9 AINEISTON TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Mielestäni tutkimustulosten vertaaminen toisiinsa paljastaa monia asioita. Nämä tulokset kertovat samoja asioita, joita vanhemmuutta koskevassa teoriaosuudessa jo käsittelin. Ensinnäkin puhe siitä, että vanhemmuus on hukassa, näyttäisi pitävän ainakin osittain paikkansa. Perustelen tämän sillä, että työntekijät kokevat vanhempien tarvitsevan yhä enemmän tukea arjen normaaleihin rutii-neihin, lapsen perushoitoon ja turvallisten rajojen asettamiseen. Lisäksi työntekijät kertovat, että monille vanhemmille elämänhallinta on vaikeaa.

Työntekijät kertoivat olevansa huolissaan myös niin sanotuista kaverivanhemmista. Kaverivanhemmat eivät uskalla olla vanhempia, vaan antavat lapsilleen enemmän päätäntävaltaa, että arjen toimet sujuisivat helpommin. Tämä voi heikentää vanhempien auktoriteettiasemaa jonka vähenemisestä ollaankin huolissaan. Tämän päivän haasteena pidetään sitä, että jokainen muodostaa itse oman käsityksensä vanhemmuudesta. Tämä liittyy vanhempien tapaan ja tyyliin kasvattaa lapsensa. Kaverivanhemmat edustavat sallivaa kasvatustyyliä, jossa vanhemmat eivät halua juurikaan kontrolloida lastaan. Sallivan kasvatustyylin nähdään jo itsessään kuormittavan vanhempia ja luovan heille stressiä. Vanhemmuuden stressi heikentää vanhemman tapaa toimia lapsensa kanssa.

Työntekijät kuitenkin painottavat, että suurin osa vanhemmista hoitaa vanhemmuuden tehtävät hienosti. Tämä herättää kysymyksen, onko vanhemmuus sitenkään hukassa? Lisääntynyt tuen tarve ja huoli vanhempien jaksamisesta kertoo mielestäni siitä, että vanhemmat taistelevat monien haasteiden keskellä. Vanhemmuuden kokonaisvaltaisuus ja sen kaikki roolit yhdistettynä ulkoapäin tuleviin vaatimuksiin, kuormittavat vanhempia. Tämä näkyy kasvaneena tuen tarpeena. Vanhempia ei tulisikaan syyllistää siitä, että vanhemmuus on hukassa, vaan heitä tulee tukea suoriutumaan arjessa ja tarjota välineitä parempaan vanhemmuuteen. Ajatus, että hyväksyisimme vajavaisuutemme ja ymmärtäisimme sen, että jokainen tarvitsee joskus tukea ja apua vähentäisi syyttelyä. Jokainen vanhempi tekee varmasti parhaansa, vaikka joskus omat voimavarat voivat olla vähissä. Vanhemmuuden stressin nähdään myös koskettavan kaik-

kia vanhempia toisinaan. On kuitenkin oletettavaa, että vanhemmuuden stressi kasaantuu helposti samoille vanhemmille. Tämä voi näyttää siltä, että vanhemmuus laajemminkin olisi hukassa.

Tukea yhä vaativammassa maailmassa tarvitaan tulevaisuudessa enemmän. Päivähoidossa tämä tarkoittaa, että työntekijöiden tulisi kyetä yhä enemmän tarjoamaan tukea vanhemmuuteen. On kuitenkin huomioitava, että lapsen perushoidosta huolehtiminen on päiväkodin ensisijainen tehtävä. Tulisiko tulevaisuudessa päivähoitoon saada henkilökuntaa, jotka keskittyisivät nimenomaan perhetyöhön? Tällöin vanhemmat saisivat kokonaisvaltaisempaa tukea elämäntilanteisiinsa. Nyt luulen, että päivähoiton henkilöstön resurssit eivät ole riittävät, että he kykenisivät tarjoamaan riittävää tukea vanhemmuuteen. Tutkimustulokseni kertovat, että tukeminen toteutuu hyvin, mutta lisää tarvetta tuelle on koko ajan enemmän.

10 KOKOAVA POHDINTA

Saatujen tutkimustulosten perusteella näyttää siltä, että tutkimuspäiväkodissa vanhemmuuden tukeminen toteutuu melko hyvin ja sitä pidetään merkittävänä osana työtä. On kuitenkin otettava huomioon, että päiväkodilla oli yhteensä viisikymmentä lasta ja haastattelin vain kuutta vanhempaa. Haastateltujen vanhempien ajatukset ja kokemukset eivät välttämättä vastaa kaikkien vanhempien mielipiteitä, joten tutkimukseni kertoo vain osan totuudesta. Haastatteluun osallistuminen oli myös vapaaehtoista ja vanhempien oma-aloitteisuuteen perustuvaa. Tämä herätti kysymyksen, jäivätkö kaikki eniten tukea tarvitsevat vanhemmat haastatteluiden ulkopuolelle. Olisivatko oman jaksamisen tai muiden elämän haasteiden kanssa taistelevat vanhemmat jaksaneet osallistua haastatteluihin? Vanhempien vastaukset olivat kuitenkin monissa kohdin hyvin yhdenmukaisia kehittämishankkeessa työntekijöiltä saatujen tutkimustulosten kanssa. Tämä luo minulle sen kuvan, että tutkimustulokset antavat kuitenkin melko realistisen kuvan vanhemmuuden tukemisesta tutkimuspäiväkodissa.

Odotin, että tutkimustuloksissa olisi ilmennyt enemmän kritiikkiä päiväkodin toimintaa kohtaan. Tutkimustulokset olivat kuitenkin erittäin myönteisiä, eikä negatiivista palautetta annettu juuri lainkaan. Uskon, että tähän vaikutti juuri se, miten vanhemmat valikoituivat haastatteluun. Päiväkodin henkilökunta aktiivisesti ehdotti haastateltavia ja todennäköisesti tästä syystä kriittisimmin ajattelevat vanhemmat karsiutuivat pois haastatteluista. Olisin itse voinut toimia toisin ja olla enemmän mukana haastateltavien valitsemisessa. Tutkimuksen kannalta olisi ollut hyvä saada haastateltaviksi vanhempia joilla on ollut tai on parhaillaan jonkinasteisia haasteita ja vaikeuksia, johon on tarvittu tai tarvitaan tukea.

Lisäksi jäin miettimään tutkimustulosten luotettavuutta. Tutkimustulosten vertailu antaa mielikuvan, että vanhempien ja työntekijöiden ajatukset ovat todella yksimielisiä, mutta onko näin todella. Uskalsivatko vanhemmat vastata kysymyksiin täysin avoimesti ja rehellisesti? Vai vaikuttiko vastauksiin, esimerkiksi huoli siitä, että tulee tunnistetuksi. Tässä mielessä olisi ollut parempi jo työntekijät eivät olisi välttämättä olleet tietoisia niistä vanhemmista, jotka osallistuivat

tutkimukseen. Tämä tukee ajatustani siitä, että oma osallistuminen haastateltavien valitsemiseen olisi ollut tärkeää.

Sain tutkimuksessa vastaukset niihin kysymyksiin, jotka asetin tavoitteiksi tutkimuksen alussa. Lisäksi sain mielestäni merkityksellistä tietoa siitä millaisiin asioihin päivähoitossa tulee kiinnittää huomiota, jotta vanhemmuuden tukeminen olisi mahdollista. Jälkeenpäin olen kuitenkin miettinyt olisiko vanhemmille pitänyt kertoa tai kuvailla vanhemmuuden tukemista jollakin tavalla ennen haastatteluja. Osalle vanhemmista oli hankalaa aluksi hahmottaa, mitä vanhemmuuden tukemiselle tarkoitetaan tai mitä se päivähoitossa voisi olla. Olen kuitenkin tullut siihen lopputulokseen, että näin sain nimenomaan vanhempien omaan kokemukseen perustuvaa tietoa, mikä oli tarkoituskin. Alkuperäinen ajatus oli toteuttaa aineistonkeruu kyselylomakkeella. Tällöin vanhempien omalle kokemukselle olisi jäänyt huomattavasti vähemmän tilaa.

Tutkimustulokset antavat hyvin myönteisen kuvan vanhemmuuden tukemisen toteutumisesta päiväkotikäytössä. Aina on kuitenkin mahdollista kehittää toimintaa. Kiinnittäisin huomiota siihen, että kaikki vanhemmat voisivat kokea saavansa tukea vanhemmuuteen, vaikka suurempia ongelmia perheessä ei olisikaan. Tällä hetkellä sekä työntekijät että vanhemmat kertovat tuen kohdistuvan pääasiassa vain perheisiin, joissa ilmenee tuen tarvetta. Tuki voi olla esimerkiksi kannustusta ja kehumista, jotka antavat vanhemmalle voimaa ja tiedon siitä, että hän toimii hyvin lapsen kanssa. Tutkimustuloksissa ilmeni vahvasti se, että vanhemmat tarvitsisivat enemmän ohjausta ja neuvontaa. Tämä tulisi ottaa päiväkodilla huomioon. Vanhemmuuden roolikartta ja vanhemmuuteen ohjaaminen voivat olla toimivia välineitä päivähoitossa vanhemmuuden tukemisessa.

Lisäksi toivoisin, että päiväkodissa löydettäisiin keino, jonka avulla vanhempien olisi helpompi antaa palautetta työntekijöille. Tutkimustulosten mukaan ilmapiiri päiväkodissa on avoin ja siellä on helppo puhua omistakin asioista, mutta palautteen antaminen siitä huolimatta koettiin vaikeaksi. Palautteen saaminen mahdollistaisi toiminnan kehittämisen konkreettisesti. Mikäli rakentavaa palautetta ei saada on syytä olettaa, että asiat ovat hyvin, eikä kehitettävää ole.

Tulevaisuudessa olisi hyvä selvittää, miten vanhemmuuden tukeminen laajemmin toteutuu päiväkodeissa ja millaista yhteistyötä se edellyttää. Olisi myös kiinnostavaa selvittää, millainen vaikutus vanhempien saamalla tuella on heidän elämään.

LÄHTEET

- Eskelinen, Anne 2000. Rakkautta ja rajoja kasvatukseen. Yhdessä elämään. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Halme, Lasse 2010. Lapsen parhaaksi. Uskontokasvatus kokonaisvaltaisen ihmiskuvan valossa. Helsinki: Lasten keskus.
- Helminen, Marja- Liisa & Iso- Heiniemi, Mari 1999. Vanhemmuuden roolikartta. Käyttäjän opas. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Järvinen, Mervi; Laine, Anne & Hellman- Suominen, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Kangasmaa, Tiina; Petäjä, Heljä & Vuorelma, Päivi 2008. Uskontokasvatus ja varhaiskasvatusympäristö. Teoksessa Tiina, Kangasmaa; Heljä, Petäjä & Päivi, Vuorelma (toim.) Lapsenkaltainen. Uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus Oy.
- Kapanen, Heini 2010. Henkilökohtainen tiedonanto. VTL, lehtori. Luento Haastattelu tutkimusmenetelmänä 10.3.2010. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Järvenpään yksikkö.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes, oppaita 63. Gummerus: Helsinki.

- Kekkonen, Marjatta 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Stakes, raportteja 281. Gummerus: Helsinki.
- Keskinen, Soili & Virjonen, Heli (toim.)2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Tammi: Helsinki
- Ketola, Kimmo & Virtanen, Jouni 2008. Vapaakirkollisuus. Teoksessa Kimmo, Ketola (toim.) Uskonnot Suomessa. Käsikirja uskontoihin ja uskonnollistaustaisiin liikkeisiin. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus
- Komulainen, Jyri 2008. Miksi tarvitsemme uskontokasvatusta? Teoksessa Tiina, Kangasmaa; Heljä, Petäjä & Päivi, Vuorelma (toim.) Lapsenkaltainen. Uskonnolliskatsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lastenkeskus.
- Laki lapsen päivähoitosta 1973. Pykälä 2a.
- Lammi- Taskula, Johanna & Varsa, Hannele 2001. Vanhemmuuden aika. Vanhemmuuden tukemisen käytännöt ja haasteet osana neuvoloiden ja päiväkotien työtä. Stakes, aiheita 7/2001. Stakesin monistamo: Helsinki.
- Lastensuojelulaki 2007. Pykälät 2 ja 3.
- Mattila, Kati-Pupita 2003. Lapsidiakonian käsikirja. Helsinki:Gummerus
- Noppari, Eija toim. 2008. Monialaiset verkostot perheitä tukemassa. B raportteja 38. Diakonia- ammattikorkeakoulu.
- Petäjä, Heljä 2008. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus. Teoksessa Jouko, Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus Oy.

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2006-2007. Lahti: Päiväkoti Pääskynpesä.

Rönkä, Anna & Malinen, Kaisa & Lämsä, Tiina (toim.) 2009. Perhe- elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. PS- Kustannus: Jyväskylä.

Suomen Vapaakirkko i.a. Tunnustus. Viitattu 8.1.2012

Ubani, Martin 2010. Lapsen kokonaisvaltaisuus uskontokasvatuksessa. Teoksessa Arto, Kallioniemi; Juha, Luodeslampi & Martin, Ubani (toim.) Kokonaisvaltainen kasvatus, Lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten Keskus Oy.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki: Stakes oppaita 56.
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

LIITTEET

Liite 1: kirje vanhemmille

Hyvät vanhemmat!

Opiskelen Järvenpäässä Diakonia-ammattikorkeakoulussa sosionomi-kirkon nuorisotyönohjaaja-lastentarhanopettajaksi ja olen tekemässä opinnäytetyötä lapsenne päiväkodissa vanhemmuuden tukemisen keinoista. Opinnäytetyöni tarkoitus on kartoittaa vanhempien kokemuksia ja ajatuksia siitä, miten vanhemmuutta tuetaan päivähoidossa. Opinnäytetyöni on jatkoa työelämän kehittämishankkeelle jossa tutkin työntekijöiden valmiuksia ja keinoja tukea vanhempia päivähoidossa. Tutkimus toteutettiin viime keväänä ja haluaisinkin nyt saada vanhempien näkökulman samaan aiheeseen.

Kerään aineistoa tutkimukseeni haastatteleamalla muutamia vanhempia ja vertaamalla saatuja tuloksia työntekijöiden haastatteluista saatuihin tuloksiin. Haastattelumetodini on teemahaastattelu, joka antaa parhaat edellytykset keskittyä juuri tähän nimenomaiseen aiheeseen. Haastatteluun vastataan nimettömänä, eivätkä päiväkotia ja vanhemmat ole tunnistettavissa valmiista raportista. Nauhoitan haastattelut helpottaakseni tutkimusaineiston käsittelyä, joten suostumalla haastatteluun annatte samalla luvan myös keskustelun nauhoittamiseen. Säilytän nauhoitukset omassa arkistossa ja nauhat tuhotaan tutkimuksen valmistuttua, eikä kukaan muu pääse niitä kuulemaan. Pyydän, että varaatte aikaa kysymyksiin vastaamiseen noin tunnin.

Toivon, että saisin haastateltavaksi 5- 10 vanhempaa kertomaan ajatuksistaan vanhemmuuden tukemisesta. Haastattelut voidaan pitää päiväkodissa Kuusenlatvassa tai teille mieluisassa ja rauhallisessa ympäristössä, kahvin ja keksien parissa.

Keväisin terveisin,

Heidi Riihelä

Liite 2: Teemahaastattelu kysymykset

VARHAISKASVATUS YMPÄRISTÖ:

1. Miten vuorovaikutus on toiminut kodin ja päiväkodin välillä?
2. Huomioidaanko lapsen rinnalla koko perhe?
3. Entä perheen elämän tilanne?
4. Miten?
5. Näkyykö päiväkodin kristillinen arvopohja arjessa?
6. Miten?

PÄIVITTÄINEN KOHTAAMINEN:

1. Keskusteletko päivittäin työntekijöiden kanssa?
2. Mistä?
3. Koetko saavasi riittävästi tietoa lapsen päivästä päivähoitossa?
4. Koetko, että päiväkotitarjoaa tukea vanhemmuuteen?
5. Keneltä tukea saa?
6. Millaista tukea?
7. Millaista tukea tarvitsisit/ haluaisit saada?
8. Koetko, että työntekijöillä on riittävästi aikaa teille?

KASVATUSKUMPPANUUS JAETTUNA KASVATUSTEHTÄVÄNÄ:

1. Miten luottamussuhde mielestäsi syntyy parhaiten kodin ja päiväkodin välillä?
2. Onko syntynyt?
3. Entä miten keskinäinen kunnioitus näkyy mielestäsi teidän ja päiväkodin välillä?
4. Näkyykö?
5. Miten kasvatusilmapiiri rakentuu mielestäsi tasavertaiseksi?
6. Onko tasavertainen?
7. Koetko, että perheen oma arvopohja huomioidaan päivähoitossa?
8. Entä perheen odotukset päivähoitolta?
9. Koetko, että tulet kuulluksi?
10. Pystytkö antamaan palautetta päivähoitosta työntekijöille?